

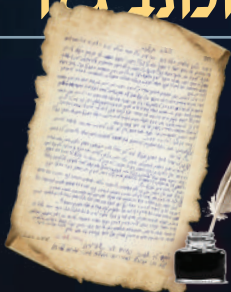
סדר

של ר' שמעון שפירא

מכתב זלוי

"מחויבים להודיע
בשער בת רבים
את אשר ראינו
עין בעין ושמענו
מפיו בפירוש"

מאחורי הפרגוד

עם האחים לבית שפירא

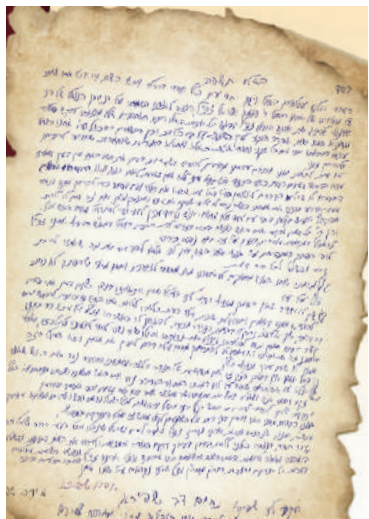
איש כשר
באמת!

האבדה
שאין לה תמורה

תמונות נדירות בפרסום ראשון! ○ עדויות בלעדיות מכלי ראשון!

תוכן עניינים

30 "לא עת לחשות"

אחיו של ר' שמעון
במכתב מפורט
המפריך מכל וכל
את הניסיון הנואל
לתלות בו בוקי סריקי

10 להיות יהודי!

ראיון היסטורי
מעמיק
עתיר גילויים
עם האחים שהיו
צמודים ביותר
לר' שמעון
למעלה מיובל שנים

03 איש כשר באמת!

דמעות שהפכו לדיו
מבקשות לתאר
את מה שמעבר
לכל מבע

יוצא לאור לכבוד יום
היארצייט הראשון
כ"ה חשוון תשפ"ו

תמונות:
ארכיון לב חדש
הר"ר שלמה הנדלר הי"ו
ברסלב נייעס

יו"ל ע"י:
לב חדש
כתיבה ועריכה:
לב חדש

התודה והברכה להר"ר קלמן יודמן הי"ו הר"ר שלמה הנדלר הי"ו הר"ר אברהם קעניג הי"ו
שתרמו ביד נדיבה להוצאות ההדפסה וההפצה

איטש כשר באמזת!

אחרי מיטתו של היחיד בדורו

העניינים

יראת שמיים ויראת חטא שאין על עפר מְשָׁלָה, אימה ורתת וזיע פחד וחלחלה, דקדוק הלכה והקפדה על כל מנהג ומסורה ללא צל צלה של פשרה ובעת הצורך אפילו תוך השתמשות בתוכחה וגערה, יחד עם ששון ושמחה גילה רינה דיצה וחדווה שהפכו אפילו את פסיעותיו הרגילות למעין ריקוד תמידי ואת נוכחותו בלבד למגדל מפיץ אור של עליזות מדבקות.

התחדשות, חיות וזריזות, רץ כצבי וקל כנשר, רעננות וחיוניות מפזות ושובבה כבר שית כבר שבע, יחד עם מסגרת ברזל של התמדה ושיעורים קבועים וסדר

דומעות, האצבעות רועדות והלב ממאן לעכל: האדם שכולו טוב עבר לעולם שכולו טוב. ר' שמעון שפירא עלה למרומים!

שנים רבות יחלפו, עידנים על גבי עידנים, והשם הזה של מי שעד אתמול התהלך בינינו כאחד מאתנו יישאר סמל נצחי למזיגה בלעדית יחידה במינה של כל הטוב והקדוש שבעולם, שילוב יוצא מן הכלל של כל כך הרבה ניגודים וקצוות שאיננו מכירים לו כל אח ורע:

איש הכפר ולא אצלה

אף אדם בעולם, אך באותה מידה ברור לנו ללא כל ספק וספק ספיקא מה בדיוק מילא עד אפס מקום את כל תאי המוח והלב של ר' שמעון בכל רגע ורגע ביממה בכל יממות חייו מאז עמדו על דעתו. רק מחשבה אחת, רק כוונה אחת, רק מטרה אחת: "מה אבי שבשמיים רוצה ממני כעת!", זה מה שניצב נוכח פניו והקיף וחדר אותו כולו מעבר אל עבר מרגע ההתגברות כארי מדי לילה בלילה לקראת שעת חצות ועד לסיום קריאת שמע שעל המיטה בערב המחרת ובוודאי גם בחלומותיו... חייל נאמן הדבק במשימתו ועומד על משמרתו ללא רגע של היסח דעת, פועל חרוץ בלילה כביום בחורף כבקיץ בקור כבחום כשור לעול וכחמור למשא. בכל תנועה מתנועותיו, בכל צעד ובכל שעל, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ניתן היה למשש בידיים ממש את קריאת ההיענות הכנועה והמתמסרת עד תום: הנני! הנני! הנה כל כולי מוקדש אך ורק למענך מלכי ואלוקי!

והריהו כה עניו וכה שפל עד שהוא נראה כמי שאין לו אפילו את אותו קורטוב של עצמיות הנזקקת ולו כדי להיות בעיני עצמו, כפי שאכן היה, עפר ואפר, אפס ואין, פשוט שבפשוטי הפשוטים. מי שבכל קהילה אחרת בעולם היה מוכתר זה מזמן בתוארים הרמים והמפוארים ביותר הנקשרים לראשם של אלו שכל יושבי מזרח ומערב נוהרים להנות מהדר זיווה ולהתברך מפי קדשם - הוכר כאן כ"גבאי בשול" שכל בן חמש עשרה לגמרא ולמטה בקודש ובגיל יכול להחליף אתו בטבעיות מילתא דבדיחותא או להיעזר בשירותיו להשגת נתח נוסף של מזונות עבור השלמת שיעור על-המחיה לחומרא בקידוש של צפרא דשבתא... הנה הוא מזדעק בחיל וברעדה, ידו

יום מחושב עד קוץ קוצו של יוד שכל הרוחות שבעולם לא הזיזהו ממקומו עשרות רבות בשנים.

דבקות עילאית איומה ונשגבה עד מיצוי הנפש, פנים בוערות כלפידים ושאגת ארי חוצב להבות, יחד עם נמיכות-רוח ודעת מעורבת עם הבריות, חיוך שלא מש מהשפתיים ומילת עידוד ונחמה לכל אורח פורח.

פה נעול ונצור על מסגר ובריה, שמירת עיניים עד הקצה האחרון במידה שכמעט ואין בינה לבין עוורונו של סומא מלידה ולא כלום, קדושה וטהרה וחסידות ופרישות וקנאות יוקדת ברשפי רשפי שלהבת, יחד עם טוב-לב וחמלה ורחמנות, אורך רוח ונדיבות ואוזן קשבת ושפה משותפת וידיים פשוטות לקירוב כל אובד וכל נידח.

בריחה כמפני האש מכל שמץ של כבוד ורוב של פרסום מחד גיסא ובחדא מחתא מאידך גיסא - דרשות לזיכוי הרבים בפני מקהלות-עם בפומבי ובפרהסיא, שליח ציבור קבוע בבית הכנסת הגדול דחסידי ברסלב למעלה מיובל שנים, קולו מנסר ברמה בקיבוץ הרבבות בראש השנה ושמנו מתנוסס בגאון לצד גדולי זקני אנ"ש ומרנן ורבנן מאורי הדור על גבי מודעות וכרזות מעת לעת המתפרסמות בריש גלי לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וכן הלאה וכן הלאה.

אם תמצוי לומר: כל מה שיהודי צריך להיות! אין לו להקב"ה בעולמו אלא את מי שאין לו בעולמו שום דבר חוץ מהקב"ה וזה מה שהיה ר' שמעון שפירא: עולה תמימה, כולו לה!

**רק מחשבה אחת,
כוונה אחת, מטרה
אחת**

אין לנו דרך לחדור לצפונות מוחו ולבו של

הקמוצה רוטטת על מצחו הלוהט שוורידיו מתבלטים עד להתפקע, פניו סמוקים כנכווה בחמי חמין וכולו פלצות ושרעפים: "יתגדל ויתקדש שמיא רבא!", והנה, כמעט באותה נשימה, הוא אץ רץ לקרצף את כיור המים בכניסה לבית הכנסת ולסדר כדבעי את תנוחת המגבת, טס כחץ מקשת לקצה השני של ההיכל כדי לא להחמיץ את שמיעת שם השם יוצא מפורש מפיו של זאטוט המתכונן לברך "שהכל" כך שיוכל לענות בעתו ובזמנו בקול רם ובכוונה עצומה: "ברוך הוא וברוך שמו!" ומיד מנתר משם לקדם בלבביות את פניו של תייר מזדמן כדי לזכותו להתיישב לרגע על הספסל ולומר אתו אט אט מילה במילה פסוק או משנה בטרם ימשיך הלז חלילה בהילוכו עד לפתח שבעבר השני ויעבור מבלי משים על איסור עשיית מקום קדוש קפנדריא...

באחת מן התורות הארוכות ביותר בספר ליקוטי מוהר"ן (סוף תורה סו) מלמד אותנו רבינו הקדוש כי רק אדם כזה "שאינו נצרך לשום בריה, לא לפרנסה, ולא לכבוד, ולא לשום דבר, רק שברו על ה' אלקיו - יוכל לעמד בין אלפים אנשים ולהתפלל באמת להשם יתברך לבדו!". דומה שכל מי שנחון ולו באבק של יושר פנימי וחוש ביקורת ייאלץ להודות בפה מלא כי עדיין לא זכה לפגוש בעל מדריגה שכזו, יהיה גדול ומצטיין בכל תחום אחר ככל שיהיה, אך כל בעל-נפש שהשתתף בקיבוץ הגדול באומן בראש כל שנה ושנה והיטה אוזן רגישה לקול תפילתו בוקעת הרקיעים וממוססת הלבבות של ר' שמעון עת ירד לפני התיבה בתפילת מנחה, יכל לקבוע ולהצהיר בבטחון מלא ללא כל סייג כי מבחינתו של ר' שמעון אין שום הבדל כלל וכלל בין מצב בו מצטופפים מאחוריו כמה וכמה אלפים העוקבים כמרותקים אחר כל הגה היוצא מפיו לבין מצב בו הוא משמש כחזן במניין מצומצם המונה בקושי עשרה מתפללים או יושב ושופך צקון לחשו לפני קונו באישון לילה לבדו לבדו בין כותלי ביתו כשאיש לא רואה ולא שומע, מה שם אין על גביו אלא ה' אלוהיו אף כאן - בלתי לה' לבדו!

"התמימות והפשיטות" הברסלבית בכל מלוא התגלמותה

ר' שמעון היה צדיק וקדוש מאין כמוהו, ר' שמעון היה חסיד שבחסידים לעילא ולעילא, ר' שמעון

היכן עוד ניתן לראות יהודי שגם בגיל ארבעים וחמישים וגם בגיל שבעים ושש מתרגש ומזדעזע כל כולו עד לשד עצמותיו ועמקי נשמתו, לבו צמס בקרבו וכל בשרו חידודין חידודין עד גבול 'ציאת הנפש, לא רק ערב ובוקר בקריאת "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" של סתם יום רביעי שגורתי אלא אף בעניית "אמן" רגילה?

היה תלמיד חכם עצום ששואלין אותו תמידין כסדרן בכל סעיף קטן במשנה ברורה ובביאור הלכה והוא יודע ומשיב על אתר לגדול כלקטן, ר' שמעון היה בעל מידות טובות ותרומיות שכל המחנכים הדגולים לדורותיהם היו יכולים להציב את דמות דיוקנו מול עיניהם ועיני תלמידיהם כספר מוסר חי בבחינת: "ממנו תראו וכן תעשו!", ר' שמעון היה עובד ה' מופלג משכמו ומעלה כשריד בודד מדורות קדומים ותקופות הוד עתיקים שזכרם כמעט ונותר אך ורק בשיחות ובסיפורים, אך אם נבקש למצות את כל מהותו ועניינו במושג קולע אחד - לית מאן דפליג שאין מתאים יותר מאשר אותו נחשק שבנחשקים שהיווה את פסגת מאווייהם ומושא קנאתם כביכול של משיחי ה' עצמם, רבינו הקדוש ומוהרנ"ת:

"איש-כשר!"

"א ערליכער איד!"

זה מה שר' שמעון שפירא היה, בזכותם ובכוחם, בכל לבבו ונפשו ומאודו. הפוך בה והפוך בה דכולא בה.

"אני מקנא מאד איש כשר (שקורין ערליכער יהודי!) - הכריז רבינו הקדוש - כי נדמה שהולך בן אדם עם דקין וכרכשות ואיברים כשאר כל העולם ואף על פי כן באמת הוא ענין אחר לגמרי!" (שיחות הר"ן יד).

מי שבכל קהילה אחרת בעולם היה מוכתר זה מזמן בתוארים הרמים והמפוארים ביותר הנקשרים לראשם של אלו שכל יושבי מזרח ומערב צוהרים להצות מהדר זיוון ולהתברך מפי קדשם - הוכר כאן כ"צבאי בשול" שכל בן חמש עשרה לצמרא ולמטה בקודש ובגיל יכול להחליף אותו בטבעיות מילתא דבדיחותא או להיעזר בשירותיו להשגת צתח נוסף של מזונות עבור השלמת שיעור על-המחיה לחומרא בקידוש של צפרא דשבתא...

ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא! ומתפללי בית המדרש הגדול במאה שערים היו עדים למחזה נורא ומבהיל זה יום יום, שנה אחרי שנה, עשור אחרי עשור, עד זיבולא בתרייתא.

מהיכן כוח ההתחדשות הבלתי נתפסת הזו? רק לפני רגע, דקה, חצי שעה או חצי יום, אמרת קדיש או ענית עליו אמן ואמן יהא שמיה רבא, עם כל הריכוז וההתלהבות שבעולם, וכעת, בקדיש הבא, בשחרית הבא, במנחה הבאה, במעריב הבא, זו שרוב ככל המתפללים מסביב לעולם מוציאים את מילותיה מפיהם כמי שפורעים לעיפה שטר חוב מעיק במקרה הטוב, ברמה כזו או אחרת של כוונה והתחברות נפשית במקרה היותר טוב, או מצוות אנשים מלומדה ופעולת מכונה "כדיבור התוכי וכצפצוף הזרזיר" במקרה הפחות טוב, כיצד אתה מסוגל לגשת אליה עכשיו בלהט שכזה המאגד את כל רמ"ח איברייך ושס"ה גידייך לחטיבה ומקשה אחת של השתוקקות ודבקות כאילו נולדת הרגע ממש? כאילו לא אמרת ולא שמעת את המילים הללו מימך? כאילו זו לך תפילתו הראשונה של גר צדק שזה עתה בא בברית ונכנס תחת כנפי השכינה? וכך יקרה לך גם מחר וגם מחרתיים עד הרגע האחרון שלך, הא כיצד? לימדונו רבותינו שהתפילה אמורה להיות "כמונה מעות", אך היכן ניתן למצוא תאב לממון המוצא שלל רב שיתייחס לכל אחת ואחת ממטבעותיו ושטרותיו באותה חובת וחרדת קודש כפי שר' שמעון נהג בכל מילה ומילה מתפילותיו?

מהיכן המאגר הבלתי נדלה הזה של דמעות הנשפכות ונשפכות מאין הפוגות לא יום ולא יומיים ולא חודש ולא חודשיים אלא שנים על גבי שנים ללא הפסקה? מישהו מאתנו מכיר עוד יהודי אחד עלי אדמות שלא בתפילת

"פעם אחת דבר רבנו זכרוננו לברכה עם אנשי שלומנו ואמר להם: הלא כל הנחת רוח והתענוג שלי הוא רק כשאני רואה איזה דברי יהדות ועבודת ה' באחד מאנשי... בקשתי מאד מכם: היו אנשים כשרים, כי זה כל ישעי וכל חפצני!" (חיי מוהר"ן שלה).

"פעם פנה מוהר"ן לרבי נחמן מטולטשין ואמר לו קטע מהתפלה: אשרי איש שישמע למצוותיך, וסנים ואמר: מי שזכה לזה איני יודע, אך מי שהוא כזה, הריני מקנא בו! נחמן, אם אתה יהודי כשר, הרי מקנא אני בך!... (ווער ס'איז קען איך נישט, נאר ווער ס'זאל זיין בין איך אים מקנא, נחמן ביסטו א'ערליכער יוד בין איך ד'ה מקנא!...) (מובא בשיח שרפי קודש ב תרלב).

ואי בעית אימא והיינו הך: ר' שמעון שפירא שיקף את "התמימות והפשטות" הברסלבית בכל מלוא התגלמותה, בכל פרטיה ודקדוקיה, על כל שרשיה ענפיה ופירותיה!

הנמצא כזה איש?

אין דור יתום וללא שום ספק מצויים גם היום זעיר פה זעיר שם יחידי סגולה שניתן לכנותם בשם צדיקים וחסידיים ויראי אלוקים מרבים, אך היכן עוד ניתן לראות יהודי שגם בגיל ארבעים וחמישים וגם בגיל שבעים ושש מתרגש ומזדעזע כל כולו עד לשד עצמותיו ועמקי נשמתו, לבו נמס בקרבו וכל בשרו חידודין חידודין עד גבול יציאת הנפש, לא רק ערב ובוקר בקריאת "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" של סתם יום רביעי שגרתי אלא אף בעניית "אמן" רגילה, ממש כאילו זו היא לו הפעם הראשונה בחייו בה הוא זוכה לאשר במו פיו את הידיעה המרעישה על כך שהקב"ה בורא פרי העץ והאדמה ורופא כל בשר ומפליא לעשות או להביע את תשוקתו למימושה של הציפייה והתקווה לכך ששמיה רבא יתברך ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל לעילא מכל

נעילה של יום הכיפורים, בקינות של תשעה באב או בהלוויית אחד משבעה קרוביו, אלא בחזרת הש"ץ של תפילה מנחה "פשוטה", הוא מתייפח ונשנק, ושוב מתייפח ושוב נשנק, ושוב ושוב, לאורך כל זווית וכל פינה במהלך שמונה עשרה הברכות כשאך מכוח מעשה ניסים הוא צולח חי ובריא ושלם את "ולירושלים עירך ברחמים תשוב" או את "ותחזינה עינינו בשובך לציון" המנתצים את לבו לשברי שברים וכמעט מביאים אותו לידי גוויעה ופריחת נשמה?

מהיכן יראת השמיים הבלתי מצויה והבלתי מוכרת הזו, פחד האלוקים הנורא הזה בכל עת ובכל רגע גם תוך כדי שיחת חולין ועיסוק בדברים של מה בכך? הלוא רק להיזכר בצל בבואתו היא סגולה בדוקה ומנוסה להרהור תשובה!

איך להיחלץ זאת?

וכך ממש כאשר מדובר באחותה תאומתה: מהיכן השמחה שאין לה קץ, זו שפיעמה בקרבו יומם ולילה, יחד עם היראה, יחד עם הבכיות, רוממה את כל סביבתו ולא עזבה אותו לרגע אף בשלבי מחלתו ויסורייו הקשים ביותר? מהיכן נובטת וצומחת לה כזו ענווה ושפלות? כזו פשטות? כזו אמת?

מהיכן ידק זה חי?

עבורנו אין זו תעלומה: רק בערוגתו של רבינו הקדוש, החידוש שבחידושים, מי שיחד עם היותו "סבא דסבין" הריהו בעת ובעונה אחת "יניק היניקין שלא התחיל עדיין לחיות כלל", האוצר של יראת שמיים שלא היה כמוהו מעולמים, "עצם היראה, עצם החיים, עצם הטוב" (עלים לתרופה וישב תקצ"א), "מקור השמחה, מקור הקדשה, מקור האמונה, מקור החיים האמתיים והנצחיים, מקור החקמה" (שם, ערב שביעי של פסח תקצ"ב) - רק שם יכולה נטיעה מופלאה שכזו להכות שורשים וללבלב לתפארה. רק כשטובלים ללא שיוור במעיין המתגבר של המים החיים והמחיים האלה ניתן לשאוב ללא הרף מלוא חופניים של עבודת ה' צרופה, של יהדות פשוטה, של אמת שאין יקרה ממנה, של תכלית היראה, תכלית השמחה ותכלית הענווה וכל מידה נכונה, שלא ניתן למצוא כמוהן וכדוגמתן בכל מלוא העולם!

... "וּכְבֹּד אָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּהּ
שִׁיחָה כְּמֵה מַעֲשִׂיּוֹת מְאֻנְשֵׁיו, שְׁמַכְל
אֶחָד וְאֶחָד יִסְפְּרוּ הִרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת.

וּמִי שֶׁהָיָה רָגִיל לִפְנֵי קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה
הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹת מוֹפְתִים גְּדוֹלִים
וְנוֹרָאִים בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע, וְעַקֵּר
הַחֲדוּשִׁים וְהַמּוֹפְתִים הַנּוֹרָאִים שֶׁרְאִינוּ
מִמֶּנּוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּהּ הוּא רַק בְּעֵינֵינוּ
הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים,
שֶׁתִּכְרַךְ כְּשֶׁנִּכְנַס אֶחָד אֶצְלוֹ וְרָצָה
לְהִתְקַרֵּב לְהִשָּׁם יִתְבָּרַר, תִּכְרַךְ נִהְפָּךְ מִיָּד
לְאִישׁ אַחֵר מִמֶּשׁ.

בכל תצוגה מתצוגותיו, בכל צעד ובכל שעל,
בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ניתן היה
למשש בידיים ממש את קריאת ההיענות הכנועה
והמתמסרת עד תום: הצני! הצני! וזה כל כולי
מוקדש אך ורק למענך מלכי ואלוקי!

ועצם היראה וההתעוררות וההתלהבות
וההרהורי תשובה באמת לאמתו שהכניס בכל
אחד ואחד שזכה לעמד לפניו, אי אפשר לבאר
ולספר אלו כל הימים דיו וכו'.

כי לא נראה כזאת ולא נשמע בעולם משום
צדיק הדור שיעורר להשם יתברך כל כך
בהתעוררות כזה לכל אדם שבעולם מגדול ועד
קטן" (שיחות הר"ן רמט).

"וגם עכשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספריו
הקדושים וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות
בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם
יתברך כי כל דבריו כגחלי אש...

ובאמת היה נראה בחוש שכל שנתקרב אליו
נתמלא תכף יראה גדולה ועצומה ונתלהב מאד
לעבודת השם יתברך אשר לא נראה כזאת" (חיי
מוהר"ן רצד).

וכי ישאלך בנך מחר לאמר: נטה נא ירך והצבע
עבורי על דוגמה מושלמת לחסיד ברסלב
אמיתי ואיש כשר באמת במלוא מובן המילה,
על יהודי שהיה דבוק בכל לבו ונפשו ברבינו
הקדוש וקיים את כל עצותיו כולן ללא כחל
וללא שרק בתכלית התמימות והפשיטות עד
שזכה למלאות בשלימות את מטרת בריאתו,
וענית ואמרת לו: השמעת אם לא ידעת
אודות זה האיש אשר נקרא שמו בישראל
ר' שמעון שפירא, כזה ראה וקדש! ■

להזד יחד!

שיחת עומק מקיפה ויסודית
עם **האחים לבית שפירא**
חותרת שלב אחרי שלב
אל נקודת המהות הפנימית
ביותר בחייו של האח הגדול
שהיווה את הראי המושלם
לדמותו הטמירה של האב
הגדול ומגוללת משנה
סדורה בעיקר העיקרים של
חסידות ברסלב לצד שפע
של זכרונות הוד קדומים,
עדויות מכלי ראשון מפי
הקרובים והצמודים אליו
ביותר למעלה מיוכל שנים
והרגשים דקים מן הדקים
• **מסמך מטלטל**

סיפורים

על ר' שמעון שפירא זצ"ל מתגלגלים וימשיכו להתגלגל ללא הרף. מאז פטירתו כאילו נפרץ

סכר ואינספור מעשיות על חסד ורגישות לזולת, על שמירת עיניים וקדושה וטהרה, על תפילה ודבקות, על התמדה ובקיאות, על דקדוק הלכה ויראת חטא, על ענווה ופשטות, על זיכוי הרבים וקירוב, ועוד ועוד ועוד, זורמים ושוטפים מכל עבר בלי מעצור. חבריו לספסל הלימודים מלפני דור ושניים, בעלי תשובה להם היה אב ואם גם יחד, מתפללי השול הקבועים או אורחים לרגע שהזדמן להם לחטוף מבט בפניו המאירות רק פעם אחת בחייהם ובאקראי, איש איש וסיפורו, איש איש ואבלו.

כאן עומד אברך צעיר דומע ומספר על מלוא חופניים בייגלך וביסקוויטים שר' שמעון היה נוהג לתחוב לתיק שלו ושל אחיו מדי בוקר בבקרו בהיותם כבני חמש למקרא לאחר שעינו החדה קלטה שבשונה מילדי החיידר האחרים אין ידם של הוריהם משגת לצידם במגדנות וממתקים, וכאן נשמע זקן ונשוא פנים מנקי הדעת שבירושלים כשהוא מתאר ברטט כיצד תפילת מנחה אחת של ר' שמעון אותה שמע לפני

למעלה משלושה עשורים נחקה בעצמותיו עד כדי כך שהיא מעוררת אותו בכל תפילת שמונה עשרה מחדש לתפילה בכוונה...

על היקפן ועומקן הבלתי נתפס של רגשות ההערכה והחיבה כלפיו מצד כל שכבות העם יעידו אלפי המלומים, חסידי ברסלב ותיקים לצד בני כל החסידויות האחרות, ליטאים מכל הזרמים, ספרדים ואשכנזים, קרובים ורחוקים, זקנים עם נערים, שתוך שעות ספורות בלבד התאספו בהמוניהם מכל קצוות העיר והארץ באותו לילה שחור וגשום והילכו אחרי מיטתו שפופים ודואבים, כאילו כל אחד ואחד מהם היה לו לבן

יחיד, כשהם כלל לא חשים כיצד רגליהם נושאות אותם כמאליהם לאורך קילומטרים רבים מרחבת השול במאה שערים ועד למרומי הר הזיתים וגם שעה ארוכה לאחר סתימת הגולל אינם מסוגלים לעזוב.

לא יזמנו אפוא את מפגש האחים בסלון ביתו אפוף ההוד של ר' שמעון לכבוד יום היארצייט כדי לרכוש נתח נוסף מאותו סוג של סיפורים ומעשיות על אחיהם הגדול שמציפים בשפע את פני החוצות ושכמותם ספגו קירות החדר עד להתפקע מפיהם של מגוון המנחמים. הדבר אשר אותו ביקשנו לשמוע מאת הקרובים והצמודים אליו ביותר, במשך הרבה יותר משנות יובל, אחיו עצמו ובשרו, הוא את הברית התיכון, את עמוד התווך, את לוז שדרתו ולב-לבו של מי שתחושת החלל העצום שהותיר אחריו ימשיך וילווה אותנו בגעגועים שרק יילכו ויגברו עדי יקיצו וירננו שוכני עפר.

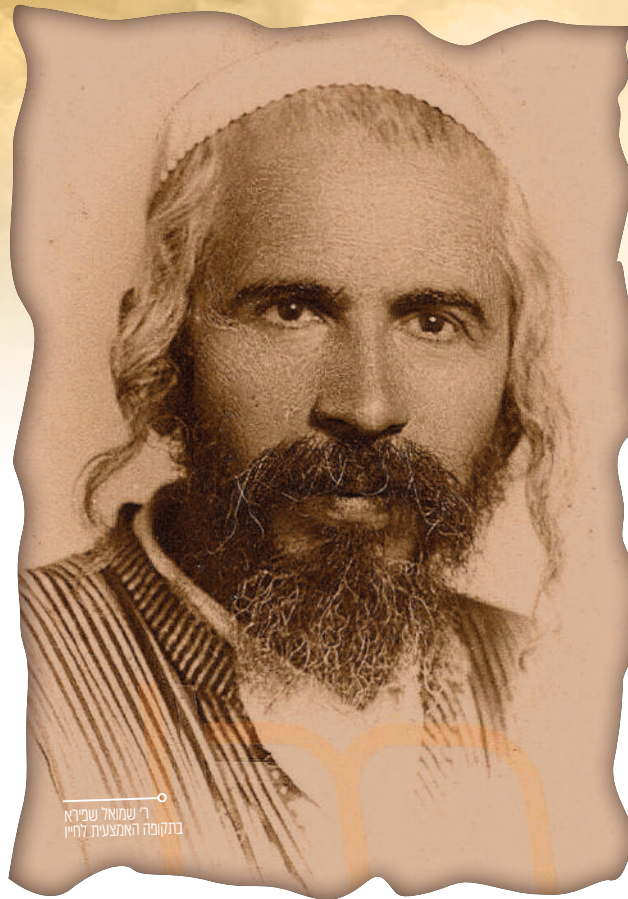
נקודת המוצא לשיחתנו היא ראשית-כל הידיעה וההבנה כי לא פחות ממה שר' שמעון היה בנו של אביו הגדול ר' שמואל שפירא זצ"ל, הוא היה תלמידו. ממנו שאב את כל השראתו. הוא זה שעיצב, בדיבוריו כמו במעשיו ובדוגמה החיה שהיווה עבורו, את כל אישיותו ועולמו. עקבותיו של ר' שמואל

לא זו אף זו: בשונה מכל אחד אחר מהבנים החשובים שכדרכו של עולם

מאז נשמע מאמר רוח הקודש בבריאת אדם עלי ארץ "על כן יעזוב איש..." סמוך הוא על שולחן הוריו ומסתופף במחיצתם רק עד לחתונתו ומכאן ואילך פורש להקים את ביתו שלו, הרי שעבור ר' שמעון - וכפי שיסופר מעט להלן - נותר בית אביו ואמו כביתו הטבעי לאורך כל ימי חייהם, כשתמיד הוא סועד שם את ארוחות הבוקר והערב ולעיתים אף לן שם במשך כל ימי השבוע.

בנוסף לכך זכה יותר מכל האחרים לשמש ולשרת את ר' שמואל ולהתאבק בעפרו בין קירות הבית הקדוש כ"נער לא ימיש מתוך האהל", ובעיקר בתקופת חוליו הקשה של האב כאשר כבר לא

שנים כמעט ולא היה ניתן למצוא אותו בביתו, את רוב ככל זמנו בילה בקבר הרשב"י וביערות מירון, בשדות המקיפות את קברי הסנהדרין מחוץ לירושלים, בקבר שמעון הצדיק או בכותל המערבי, כשהוא מאריך בתפילות שחרית מנחה וערבית דבר יום ביומו שעות על גבי שעות וקורע את גרונו ומקיא את כל חלבו ודמו בזעקות "שבעין קלין" כ"חיה הנוהמת ביער לילות שלמים". היו אלה שנים בהם שיבר וכיתת את כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו על מזבח עבודת ה' תוך התנזרות מוחלטת מכל ענייני העולם כאחד ממלאכי מרום.

ר' שמואל שפירא
בתקופה האמצעית לחייו

היה מסוגל להגיע לתפילה בבית הכנסת והיה מתיישב מדי עלות השחר במרפסת הקטנה להצטרף מרחוק לתפילת הציבור ולהאזין, בכוח שמיעתו שהיתה חדה ביותר, לכל צלילי הקדישים והקדושות ואמירות ברכו שבקעו מחלונות השול, כשר' שמעון הוא זה שמתמסר מדי יום ביומו לבוא ולהניח את תפיליו על זרועו ועל ראשו כפי שהיה מסייע לו באופנים דומים בכל סיוע נדרש כעבד נרצע מסביב לשעון.

הדרך לפענוח צפונותיו של ר' שמעון

עוברת אם כן בהכרח בהתחקות אחר עקבותיו של ר' שמואל, וממילא, אם כבנים ואם כאחים - משפחת שפירא היא ללא כל ספק הכתובת האחת והיחידה למילוי משאלתנו זו.

התקופה החשובה ביותר בחייו של האב הגדול

את חייו של ר' שמואל מחלקים בניו, חלוקה לא מדויקת כמובן, לשלושה תקופות. הראשונה היא תקופת העיר העתיקה הנפתחת בהתקרבותו לרבינו הקדוש, בשנת תרצ"ד, ומסתיימת עם השחרור מהשבי הירדני בחורף תש"ט.

לאחריה מגיעה תקופת קטמון ומאה שערים עד למחלה שתקפה אותו בשנת תשל"ז. התקופה האחרונה מתפרשת לאורך כל שנות מחלתו ועד לפטירתו בשביעי של פסח תשמ"ט.

בתקופה הראשונה בער ר' שמואל כירה רותחת ללא הפוגה יומם ולילה. באותם

התקופה השנייה היתה כזו שבה האש הגדולה כבר לא געשה ורעשה כל כך כלפי חוץ ולהבותיה התכנסו פנימה למוקד הגחלת. כל תפילה ותפילה היתה מתמשכת על פני זמן רב, הרבה מעבר לאורך התפילה של יהודי מן השורה, אך כוחותיו כבר לא עמדו לו לצעקות עד כלות הנפש של תקופת העיר העתיקה. בקטמון היה מרבה לצאת להתבודדות בשדות שהשכונה טבלה בהן, אך כבר לא היה מדובר, כמו בתקופה שקדמה לה, ביציאה מדי פעם לבית... הוא היה מרבה לפקוד את קבר הרשב"י במירון ושאר קברי צדיקים שבדרך. מאוחר יותר, כשהדבר התאפשר, היה מבקר מדי יום ב י ו מ ,

ומספר על תפילות השחרית שלו בשנים מאוחרות יותר בשול במאה שערים. פעמים רבות הייתי עומד לידו בעת התפילה - הוא נזכר בערגה ונשנק בבכי תוך כדי ניסיון לתאר את ההתרחשות - איך היה מכניס את כל כוחו בכל מילה ומילה! באיזו דבקות ובאיזו נעימות!

ר' יוסף קדיש: למרות שזעקות השנים הקודמות כבר לא נשמעו ממנו באותה תקופה, היו הזדמנויות שבהן כאילו נפתח אליהן אשנב צר וימים אלו כאילו קמו פתאום לתחיה, היה זה בעיקר בספירת העומר ובאמירת ההגדה של פסח שבהתאם לדברי רבינו הידועים בליקוטי מוהר"ן תורה כ' היה זועק את מילותיה בקולות אדירים שהרעידו את כל הסביבה.

התקופה השלישית, תקופת מחלתו שהלכה והחמירה יותר ויותר עד לפטירתו, היתה קשה מאין כמותה. הוא סבל ייסורי תופת ממש וגם פעולות רגילות ויומיומיות היו יכולות להסב לו כאבים איומים. "אם הגהינום אינו אלא מה שאני סובל", אמר פעם לחברו ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל, "כבר גם לא 'משתלם' לאף אדם לחטוא...". חבישת מגבעת או שטריימל הורגשה אצלו, כלשונו, "כאילו מניחים עלי בניין בן כמה קומות" ועקב כך נאלץ להסתפק בכיפת צמר בלבד לראשו כשלכבוד התפילה או ביציאה לאירועים משפחתיים וציבוריים הוא עוטה כובע פרווה (קוצ'מע) קליל משקל. **אך דווקא אז - מפתיעים האחים - התגלתה מעלתו האמיתית ביתר שאת וביתר עוז הרבה הרבה יותר מאשר בכל התקופות שלפני כן!**

ר' יעקב לייב: לא ניתן לתאר כיצד היה מתמלא כולו

בשבת כבחול, בכותל המערבי. אך שוב: המקומות הקדושים הללו כבר לא היו עבורו, כבעבר, ביתו הראשון והקבוע אותו הוא עוזב רק לעיתים רחוקות ומחוסר ברירה.

כהצצה מן החרכים לסגנון העבודה של תקופה זו מציג ר' אהרן את זכרונות הילדות שלו מתפילת השחרית של ר' שמואל בקטמון: בימי החול כמעט ולא היה מניין בבית הכנסת ברסלב והוא היה מתפלל בשטיבלאך השכונתי אך אף פעם הוא לא סיים את התפילה עם אותו מניין שאתו הוא התחיל. כשהציבור כבר הגיע לשמונה עשרה הוא תמיד אחז עדיין בקרבנות ומכיוון שכך היה עובר למניין שהתחיל זה עתה בחדר אחר אך גם מתפללי מניין זה כבר נעמדו לתפילת שמונה עשרה כשהוא תפוס אי שם בפסוקי דזמרה... בדרך כלל הוא היה מצליח "להדביק את הקצב" רק במניין השלישי או הרביעי. והרי לנו לימוד מן הצד אגב אורחא: תבערת הלב לתפילה בכוח במתינות ובכוונה לא באה

כהוא-זה על חשבון קיום כל דיני השולחן ערוך לגבי עניית קדיש קדושה וברכו ותפילה בציבור!

אחרי התפילה - ממשיך ר' אהרן - הייתי רואה אותו פעמים רבות יוצא לשוח בשדה, היו שם הרים רחבי ידיים זרועים סלעי ענק מערות ונקיקים, וזאת שעות ספורות לאחר שחזר משעת ה ה ה ת ב ו ד ד ו ת שבחצות הלילה באותו שדה.

ור' נחום דב מוסיף

ר' שמואל שפירא
בחזרה מרחוב המערבי
במקור הושענא רבה

עבור בניו של ר' שמואל הקושיא הזו חסרת כל מובן מעיקרא וכאן הם בעצם מגיעים לנקודת המוקד של כל העניין כולו: אם ר' שמואל היה שואב אי פעם חיות מכך שהוא "עובד" היה מקום לתהות הא כיצד הוא מלא על כל גדותיו בשמחה כפולה ומכופלת גם כאשר יש בידו לבצע "רק" אחד חלקי אלף ורבה ממצווה קלה שבקלות, אך מי שמדמה את ר' שמואל ככזה לא ירד מימיו אף לתחילת דעתו. חיותו ושמחתו של ר' שמואל, גם כאשר זכה להוציא לפועל את העבודות העילאיות ביותר, היתה אך ורק מתוך רצונותיו וכיסופיו לקיים את רצונו של הקב"ה, ומכיוון שכך: אין בין הקרבת כל צאן קידר ואילי נביות לבין הגשת פירור דפירור של מנחת עני בדלי דלות ולא כלום. אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים.

בניגוד גמור לכפי שהדבר עשוי להיתפס בעיני מי שלא הכיר אותו לפני ולפנים, ר' שמואל, כפי שבניו מציגים את דמותו, עם כל עבודותיו השמימיות ברום גבהי מרומים - מעולם לא נשא את נפשו ל"גדולות ונפלאות". בכל אלפי ורבבות שעות התפילה ושאגות האימים ביערות ובמערות, בכל

הנהגות הקדושה והחסידות והפרישות מראשית ועד אחרית, לא התערבבה ולו לרגע שום ציפייה לא ל"מדרגות" ולא ל"השגות", הוא לא חיפש "לעוף ברקיעים" או "לחטוף מלאכים", אחת שאל ואך ורק אותה ביקש, וכפי שאכן ביטא זאת פעם הוא עצמו בצורה הכי פשוטה וקולעת בפני רבה של ירושלים דאז, הגאון הרב זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, אליו הוזמן, בעיצומה של "תקופת העיר העתיקה", בעקבות ביקורת שכניו על דרך חיים שכבר נראתה לעיניהם כשייכת לשרפי מעלה בלבד וכלל לא לילוד אשה: "מה אעשה?", פרץ אז ר' שמואל בבכי מרטיט, "וואס זאל איך טאהן? איך וויל זיין א איד!", "אני רוצה להיות יהודי!".

יהודי!

אלא שכדי להיות יהודי...

בחיות ובשמחה מכל דבר שבקדושה, קטן וזעיר ככל שיהיה, אותו הצליח איכשהו לקיים. לעולם לא אשכח כיצד, בשיא מחלתו, הוא ניצב ביציאה מהבית בדרכו לבית הכנסת כשהוא נסמך ונאחז עם שתי ידיו בזרועו של אחינו ר' מרדכי, שזכה לשמש אותו רבות באותה תקופה, כדי לא למעוד תוך כדי הליכה ולהתגלגל חלילה במורד המדרגות, ובאותם רגעים, כשחולשתו בקושי מאפשרת לו להוציא ולו מילה אחת מהפה, אני שומע אותו ממלמל, ספק לעצמו ספק לעברנו, וכולו קורן מאושר: "אשרי הרגלים שהולכות לבית המדרש!".

ר' נחום דב: באחת מארבע התעניות, כשכבר לא היה מסוגל כלל לצום וכל פסיעה ופסיעה עלתה לו במאמצים כבירים, הוא ביקש שאעזור לו ללכת לבית הכנסת לשמוע קריאת-התורה.

"אמנם לצום אני כבר לא יכול", הסביר, "אבל הקריאה ביום צום היא הרי תקנת חז"ל!". הוא לא היה מוכן לוותר על קיומה של "תקנת חז"ל" למרות שמעיקר הדין הוא היה ללא שום ספק בגדר אנוס ופטור. זו דוגמה אחת מני רבות למסירות נפשו העצומה - עבור כל מצווה ומצווה וכל מנהג ומנהג ככל שעדיין

יכל בשארית כוחותיו לקיימה למחצה לשליש ולרביע - שנחשפה במלוא עוזה והדרה דווקא באותה תקופה.

בטבעו של כל אדם, מי שהורגל בגדולות מתקשה מאד ולרוב אף בלתי אפשרי עבורו לחלוטין להשלים עם מצבי קטנות, על אחת כמה וכמה לשוב ולשמוח בהם בשמחה שאין לה קץ. מה אם כן סוד שמחתו נעדרת הגבולות של ר' שמואל שפירא בכל מעשה טוב כלשהו אף פחות וקל מחוט השערה עד רגעי חייו האחרונים לאחר עשרות שנים של עבודות גבוהות ונשגבות ביותר שרבים וטובים לאורך הדורות לא זכו אף לשמץ דשמץ מהם?

"כל עניינו טל רבינו הוא יהדות פשוט!"

בנקודה זו מבקשים הבנים להתעכב קמעא ולהרחיב מעט את היריעה, תוך הדגשה מיוחדת לגבי הממד העכשווי ומידת ההכרחיות הגורלית שבהבהרת הנושא.

אחד ההבדלים בין המצב בדורות שלפנינו לבין המצב בדורנו בכל מה שנוגע לחסידות ברסלב - אומרים לנו הבנים שאף הצעיר מביניהם כבר מקפל בגילו את קו המעבר בין הדורות הללו

- הוא יחסה של הסביבה למבקשים להסתפח לחסידות זו. עד לפני כמה עשרות שנים היה כל מתקרב, מבני הציבור הליטאי או החסידי, עובר שבעה מדורי גהינום למן אותו רגע בו נודע למכריו כי הוא מגלה התעניינות בספרי רבינו או קושר ידידות עם אחד מאנשי שלומנו. ההחלטה להפוך לחסיד ברסלב היתה כרוכה תמיד במתן

גט-פיטורין לכל העולם הקודם שהתקשורת שלו עם המקורב החדש התנהלה מכאן ואילך רק בערוץ של לעג וגידופים והצקות על ימין ועל שמאל.

מכיוון שאף אדם מן היישוב לא יתרצה סתם כך לשלם מחיר כבד שכזה, היוותה המציאות הזו "כור מצרף" שהגן על חסידות ברסלב לדורותיה מחדירת אותו סוג מקורבים שרבינו מכנה אותם "תלמידים שאינם הגונים" ובבחינת דברי חז"ל המובאים הרבה בספרי מוהר"ן: "אין מקבלין גרים לימות המשיח". מי שחיפש כבוד, יוקרה, משרה, ממון או כל טובת הנאה חומרית אחרת - לא הפנה בכלל את מבטו מלכתחילה לכיוונה של קרן הזווית העלובה והמושפלת הזו. רק מי שהשתלבו בו כל שלושת הנקודות הללו יחד: א. רצון אמיתי לעשות רצון ה', "כוונה לשם שמיים". ב. הרגשה אמיתית בקושי העצום לזכות לכך בכוחות עצמו, "שפלות", ידיעת המחלה חצי רפואה". ג. הכרה אמיתית בכוחו הבלעדי של

רבינו, רופא הנפשות הגדול, לזכות אותו בכך; רק יחיד סגולה אחד מני אלף כזה נמנה על אותם מעטי מעטים שהסכימו לוותר על הכל ו"לקפוץ לאש".

ומה קורה בדורנו?

מחד גיסא, ודאי "אכשר דרא!", ברוך ה' שעוקצה של המחלוקת נגד ברסלב הוקתה מאד וכמעט נשכחה ונכחדה כליל, המצב הזה מאפשר לרבים מאד, לאלפים ולרבבות מכל ארבע כנפות הארץ, להתבשם מתורת ברסלב ללא כל פחד ומורא ואף לראות את עצמם כחסידי ברסלב לכל דבר, אך מאידך לא ניתן כמובן

להתעלם מכך שיחד עם חומת ההתנגדות שהתפוררה התפרקה גם ה"מסננת" שהדפה החוצה את כל מי שביקש לסור הנה מכוח דחיפתם של כל מיני מניעים אחרים ושונים. כעת יכולים למצוא כאן את מקומם אף כל אלה שנמשכים, למשל, לדברי עידוד ותקווה "אופטימיים", לחכמת חיים, עצה ותושיה, או לחברה, מסגרת

וקהילה, בסגנון כזה או אחר, ולא דווקא אלו שמחפשים אך ורק את הדרך ליהדות צרופה.

אין ספק שכאשר הכוונה לא מבוררת כדבעי, ובמיוחד כאשר קיימת חלילה "טינא בלב", יש לכך השלכות בעייתיות ביותר ועד לאפשרות להגיע ל"כפירה בעיקר" רחמנא ליצלן ולשיזבן (כדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה ל"א). כל זה לא אמור להוביל חלילה להסתכלות בעין רעה על אי מי מהמתקרבים לרבינו והרי פעמים רבות "מתוך שלא לשמה - בא לשמה" ו"המאור שבה מחזירו למוטב" ומה עוד שאף אחד מאתנו אינו בוחן כליות והנסתרות לה' אלוקינו בלבד, אך ודאי שאין מנוס מלשים לב ללא הרף לנקודה זו ולו בכדי להשתדל תמיד מחדש, אם לא לפני ההתקרבות הרשמית כי אז לאחריה, לטהר ולזקק עוד ועוד ויותר ויותר את כוונת ההתקרבות שהכל כאשר לכל תלוי בה ועומד עליה. למה התקרבותי לברסלב? מה אני מחפש בברסלב?

אם נחזור ונתבונן כעת בכל מה שמסופר על ימי

**ר' שמעון שעוד משחר טל ילדותו ובחרותו
כבר ניכרו בו היטב מידותיו התרומיות שבשנים
המאוחרות יותר הפעִימו כל כך את כל סביבתו:
האמת והחסד, התום והטוהר, הרצינות ויראת
השמיים, ההישמרות מן החטא וההתמסרות
המלאה לעבודת ה' - היה בעצם השעווה הרכה
והנזוה, הכנועה והממושמעת, שהתעצבה
בקלות לצורת החותם של פנימיותו העמוקה
ביותר של ר' שמואל: היהדות הפשוטה!**

בחרותו של אבינו ע"ה טרם התקרבותו לחסידות ברסלב - עמוק באותם שנים בהם היו קרובי משפחתו של המקורב "יושבים שבעה" בכל מקרה כזה - על גיעתו הבלתי מצויה בהתמדת התורה ובעבודת התפילה, על מידותיו הנעלות, על זהירותו מן החטא, וכו' וכו', נראה בכך את נקיות הכוונה שלו בכל מהלך התקרבותו לרבינו שבאמצעותה הצליח כל כך באותה התקרבות. מאז עמדו על דעתו הוא שאף למטרה אחת: "להיות יהודי אמיתי כרצונו יתברך" וכמו כל מי שמנסה לעלות במסילה העולה בית א-ל, היצר וחיילותיו לא נתנו לו מנוח וכל הגדול מחברו מלחמתו קשה ומתישה יותר ומי שלא מרים ידיים והוא נחוש להמשיך בעקשנות קדימה כשצמאוו לקדושה רק הולך וגובר עם כל גל ומשבר - הרי שכאשר הוא זוכה ופוגש סוף סוף ברבינו הקדוש ותורותיו ועצותיו, נקלט האור בקרבו "כמים קרים על נפש עייפה" בצורה המתוקנת והמושלמת ביותר.

זהו תמצית סיפורו של אבינו ע"ה. עבורו, שכל רצונו היה אך ורק "להיות יהודי", רבינו הקדוש היה בראש ובראשונה: מורה-דרך מאין כמוהו ליהדות פשוטה! ככל שנפשו נקשרת יותר ויותר בנפשו של רבינו הקדוש כך הלכה והתעצמה בד בבד גם שנאתו, בתכלית המיאוס התיעוב והשיקוץ, לכל שמץ ואבק של גויות ("גוייסקייט"), וגם אהבתו, בכל לבבו ונפשו ומאודו, לכל נקודה ונקודה של יהדות ("אידישקייט").

ניטול לדוגמה את שתי העבודות שאבינו ע"ה התייחד בהן אף על פני חסידי ברסלב רבים אחרים: ריבוי הצעקות לה' יתברך עד לקריעת מיתרי הגרון והקאות דם, פשוטו כמשמעו, בשנות צעירותו, ושמירת העיניים המופלגת שלו לאורך כל שנותיו.

מקורה של עבודת הזעקות היא כידוע בליקוטי מוהר"ן תורה ל"ו, התורה בה מגלה רבינו הקדוש את סוד ה"שבעין קלין", והנה כל מי שיעיין באותה תורה יגלה מיד כי עניינם של שבעים קולות אלו הוא לגאול את "נפש הישראלי" מגלות תאוותיהן של "שבעים האומות". מדובר אם כן בזעקותיה של הנקודה היהודית, כיולדת בחבליה, להינצל מזוהמת וטומאת הגויות. קול אחרי קול אחר קול, ימים ושנים, זהו בעצם קול אחד: "אני רוצה להיות יהודי!".

הוא הדין ב"שמירת עיניים" שכפי שרבינו הקדוש מבאר באותה תורה הרי אף עניינה שלה הוא ההשמרות מטומאת עי"ן (שבעים) האומות.

א ל א

שאת שמירת עיניו הגשמיות

ברחוב הכיר כל מי שנתקל בו אי פעם, אך מה שפחות ידוע ופחות מפורסם - מטעים ר' מרדכי בטוב טעם - הרי זו שמירת עיניו הרוחניות! באותו אופן שבו אבינו ע"ה עצם את עיניו מכל חיזו דהאי עלמא כך הוא התרחק בתכלית הריחוק מכל "חכמות ולשונות הגויים" שרבינו הקדוש ראה בהם את אבי אבות הטומאה ואם כל חטאת.

היו תקופות בהם היה נושא אתו באופן קבוע באמתחת הטלית-ותפילין שלו חוברת שריכזה את כל הקולות-קוראים, המחאות והחרמות, מרבני ירושלים לדורותיהם החל מדורו של

המהרי"ל דיסקין זצ"ל, נגד הניסיונות לעירוב חכמות ושפות זרות בתלמודי התורה ובתי הספר, כמו שהקפיד בשימת לב מיוחדת שהספר "לב העברי", ביאורו של רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל על צוואתו של מרן החתם סופר

על הכריכה והבין במה מדובר ומיד הורה לנכד הצעיר להביא קופסת גפרורים מהמטבח, לצאת יחד עמו לחצר, ולהעלות באש את כל הספר כולו, דף אחרי דף! "דעות כוזבות אלו הינן עבודה-זרה ועבודה-זרה דינה שריפה!" - נימק ר' שמואל כשהוא עומד על גביו ומפקח בקפידה רבה ששום דף לא יימלט מגזר הדין של מצוות הביעור.

כך נזכר ר' מרדכי כיצד ישב אביו בסעודת פורים לצד ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל בהיכל השול וכתוב לבו ביין החל לדבר בלהט רב נגד פירצת הפיאות הנכריות. הוא הזכיר אז בין יתר דבריו כי ר' אברהם שטערנהארץ זצ"ל היה מאריך לספר על נכדיו הצדיקים של מוהרנ"ת שהיו מעוררים בחריפות עצומה נגד מכשול זה וכה המשיך והמשיך לזעוק בדם לבו על כך שישנם אף כאלו הנקראים על שם רבינו הקדוש ולדאבון לב אינם חשים בחומרת הדבר. אחד מהאברכים הצעירים שנכח במקום ניסה להטות את כיוון השיחה לאפיק אחר. "למה אינכם מדברים מרבינו?" קרא לעבר אבינו ע"ה שהפטיר על אתר מיניה וביה: "כל עניינו של רבינו הוא יהדות פשוט! כל עניינו של רבינו הוא יהדות פשוט!".

ור' נחום דב משלים: בפורים המדובר או אולי בפורים של שנה אחרת התבטא אבינו ע"ה בזה הלשון: "הנשים הצדקניות בבני ברק נוהגות לשאול את המוכרים בחנויות שאלות שונות לגבי חומרות בהלכות מעשרות ושמיטה, אשריהן ואשרי חלקן! אבל מה עם עניין הצניעות שהוא יסוד הכל? למה הן לא מחמירות באותה מידה על צניעות הלבוש? ששם יכניסו את כל החומרות! בצניעות!", והוא מוסיף ומספר כי ר' שמואל תרם פעם מקרר יקר ערך לאחד מבניו כמתנה לנישואיו, למרות עניותו העצומה ולמרות שסיפוק צורך זה שבאותם שנים נחשב ל"לוקסוס" לא נכלל כלל בהתחייבות בין הצדדים, אך היתה זו מתנה שתנאי מפורש בצדה: שהאשה תקבל על עצמה ללבוש מכאן ואילך גרביים שחורות!

ואכן, למרות פלך השתיקה שאחז בו כל ימיו ושבגיננו כמעט ולא פצה את פיו מעולם בדברי מוסר ותוכחה לזולת, הרי שכאבו הנוקב עד התהום - על כל חלחול של מודרניות, דעות אפיקורסיות, והחלשת גדרי הצניעות שחדרו גם למחנה החרדים - היה מבקיע כפעם בפעם גם את המחסום הזה. ר' אהרן מצביע על דוגמה פעוטה אחת מני רבות אך כזו שיש בה כדי ללמד על הכלל כולו: פעם עמדתי על ידו בערב שבת לפני התפילה מול לוח המודעות שבחדר הכניסה

ר' שמואל שפירא
בשמת ברית משפחתית
בתקופת חייו האחרונה

זצ"ל, המלא וגדוש בקנאות לווהטת, לא ירד מעל שולחנו. אש הקודש התמידית הזו לכל קדשי בית ישראל היתה אצלו דבר אחד ממש עם כל עניינה של חסידות ברסלב.

"לא יתכן!", אמר פעם נחרצות לבנו ר' נחום דוב, "לא יתכן כי מי שלומד ליקוטי הלכות ואומר ליקוטי תפילות, ושם לב למה שהוא לומד ולמה שהוא אומר, לא יגיע מאליו להשקפה הקנאית ביותר נגד כל פגעי הדור!", והוא ממשיך ומוסר מפי האחיין ר' נחמן זאב פראנק, כיצד בעודו בחור רך בשנים הביא פעם לביתו של ר' שמואל ספר-זכרון על אחד מ"רבני" חוג ידוע שהכיל "דברי תורה" מפי סוג דומה של "רבנים" שאין רוח חכמים נוחה מהם בלשון המעטה, אותו מצא בסמטת הרחוב. ר' שמואל רק העיף מבט

ר' נחום דב: שמירת ההלכה בכל פרטיה ודקדוקיה היתה כה טבועה בדמו שלמרות שכבחוּרִים צעירים הכפופים למסגרת הישיבה כמעט ולא היה מתערב בתכני סדר היום שלנו הרי שעל דבר אחד לא ויתר: על הענקת ספר קיצור שולחן ערוך לכל בן ובן, ומאוחר יותר לכל נכד ונכד, לקראת שמחת בר-המצווה, כשהוא מעודד ומנחה להגות בו מדי יום ביומו, לסיימו ולהתחילו שוב ושוב עד לבקיאות מלאה, ולאחר שהספר הודפס עם הוספות "מסגרת השולחן" ופסקי המשנה ברורה, דאג לרכוש הוצאות אלו תוך שהוא מציין ש"הלכתא כבתיארי".

את בחירתו בספר הקיצור דווקא היה מנמק בשני טעמים:

הטעם הראשון מובן מאליו והוא זה שבעצם עומד ביסוד חיבורו של הספר: כל יהודי אמור לדעת את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך, היה מסביר, אך המציאות מוכיחה כי רוב שלומי אמוני ישראל אינם זוכים לכך, הן בגלל ההיקף העצום של החומר שקשה מאד

לזכור אותו כדבעי והן מפאת ריבוי העניינים שאינם נוגעים למעשה שהבנתם דורשת הכרה מקדימה של סוגיות הש"ס ודברי הראשונים ולא כל מוחא סביל דא, ובמיוחד בחור צעיר, מה שאין כן ספר הקיצור שמרכז בתמצית רק את ההלכות שידעתם נחוצה והכרחית לכל מי שחפץ לחיות כיהודי.

אך מה שהביא לידי ביטוי מיוחד את אש ה"אידישקייט" שיקדה תמיד בלבו ושאותה ביקש יותר מכל להנחיל לזרעו אחריו, הרי זה דווקא הטעם השני: מחבר הקיצור, היה מוסיף בלהט, מלבד היותו גאון ופוסק מובהק היה בעל לב יהודי חם ונלהב שיראת השמיים שבערה בו ספוגה היטב בדפי ספרו בבחינת טופח על מנת להטפח. כדוגמה היה מצביע על כך שלמרות מגמתו של המחבר לקצר ולחסוך במילים ככל האפשר, הרי שבכל זאת ראה לנכון, בהלכות תפילין (סימן י סעיף ו) למשל, "להשתלח" במילים קשות נגד המנהג המודרני של גידול בלורית ולא הסתפק רק בציון עניין החציצה הנוגעת ישירות להלכה הנידונה...

לשול כשפתאום הבחין במודעת הזמנה לחתונה שבה נרשם התאריך הלועזי במקום העברי. הדבר הסעיר אותו עד עומק נשמתו והוא לא יכל להירגע. "למה כותבים תאריך של גויים?"...

כאן מצטט ר' יעקב לייב, מילה במילה, משפט שאמר לו פעם ר' נחמן בורשטיין ז"ל ודומה כי משפט זה אכן מכיל את ההגדרה הממצה וההולמת ביותר לכל האמור. "דיין טאטע איז געווען הונדערט פראצענט אויסגעהאלטן לויטן שולחן ערוך און לויטן רעבנ'ס זאך!" (= "אביך היה מאה אחוז מאושר (מלשון אישור והסכמה) גם מבחינת השולחן ערוך וגם מבחינת עניין רבינו").

בכל אלפי ורבבות שעות התפילה ושאלות האומים ביערות ובמעורות, בכל הנהגות הקדושה והחסידות והפרישות מראשית ועד אחרית, לא התערבבה בלבו של ר' שמואל ולו לרגע שום ציפייה לא "מדרגות" ולא "להשגות", הוא לא חיפש "לעוף ברקיעים" או "לחטוף מלאכים", אחת שאל ואך ורק אותה ביקש: להיות יהודי!

אחד מאופני הביטוי המאלפים ליסוד-מוסד זה בחייו של ר' שמואל נגלה בצורת החינוך אותו קיבלו בניו עוד משנות ילדותם המוקדמות. ידענו שהוא קם חצות, שהוא יוצא יום ולילה להתבודד בשדה, שהוא משקיע שעות ארוכות בתפילה - משחזר ר' אהרן - אך כילדים

הוא אף פעם לא היה מדבר אתנו על עניינים מהסוג הזה. את כל הדגש היה שם רק על ענייני הלכה וחיים יהודיים פשוטים: לקום בזמן לתפילה. להתפלל במניין. לכוון בפירוש המילים. לא לבזבז את הזמן בדברים בטלים. להתמיד בלימוד. אבל כשהוא היה זה שעמד על כך, וידענו מרחוק במי מדובר, הרי שהדברים התקבלו לגמרי אחרת.

גם בגילאים מאוחרים יותר, כשאבינו ע"ה היה מקדיש בצהרי כל יום ויום זמן נכבד לשיעור אישי בספר ליקוטי מוהר"ן עם כל בן בתורו, כך שכל אחד מאתנו זכה לסיים אתו בחברותא את כל הספר, היו הדברים מכוונים תמיד לעובדא ולמעשה, לחיות חיים של קיום התורה ויראת שמים בכוח אורו ועצותיו של רבינו הקדוש. כמה אופייני לכך היתה הקפדתו היתרה על אמירת התפילה בליקוטי תפילות על כל תורה ותורה אחר לימודה, הוא תמיד היה דואג להזכיר בתחילת לימוד כל תורה חדשה: "כבר אמרת את התפילה על התורה הקודמת?"...

אב ובן כחדא

הופעתה החיצונית של דרך העבודה בכללותה
היתה שונה בעליל:

ר' שמואל, גם בימי זקנותו ככל שהיה כוחו במותניו, היה מתפלל באריכות רבה מאד שחרגה בהרבה מהמסגרת הרגילה המתאימה לאדם מן המניין, ור' שמעון, לעומת זאת, אם כגבאי ואם כשליח ציבור תמיד, עם כל התלהבותו והתעצמותו לכוון בכל מילה ואות, נצמד לחלוטין לכללי השעון שנקבע בדיוקנות תוך אחריות וזהירות מלאה שלא לגרום רגע של טרחא דציבורא הנמדדת כידוע דווקא לפי מידת הממוצע הבינונית ולא במידתו של המהדר שבמהדרי; ר' שמואל בילה ימים ושנים מחוץ ליישוב בשדות וביערות ובציוני הקדמונים ואילו ר' שמעון התעטר בכתר "אשרי יושבי ביתך" וה"חוף" היחיד שרגליו הוליכוהו בו כמעט ולא היה אלא מרחב הפסיעות הבודדות שבין בית הכנסת לביתו או בית הוריו; ר' שמואל היה כזה שלעיתים יכל להקדיש את רוב שעות היממה, במשך שבועות וגם חודשים, רק לאמירת ליקוטי תפילות, רק לאמירת תהילים, רק ללימוד ליקוטי הלכות, רק לתפילות הקבועות, רק לצעקות או רק להתבודדות, עידן עידן ומדורת האש שמרכזו (כשלשאר הלימודים והמעשים ההכרחיים הוא מייחד את מיעוט הזמן שנותר), בעוד ר' שמעון הוא איש הסדר המופתי והשיעורים הקבועים שכמעט ולא חלו בהם שינויים מיום עמדו על דעתו; כללו של דבר: אם ר' שמואל משול לאריה דבי עילאי בעוז נוראותיו וכל מעשי תקפו וגבורתו הרי שר' שמעון דומה יותר לכבש בן שנתו בטוהר תמימותו ופשיטותו...

אלא שמבחינת ה"מנוע" הפנימי שמאחורי כל עוזו ותעצומותיו של ר' שמואל, הרי אומר: מבחינת נקודת ה"יהדות פשוטה" שהיא ואך ורק היא היתה זו שהניעה וסובבה והבהיקה את כל הקשת הזוהרת של שלל פעולותיו בקודש - הרי שדווקא ר' שמעון הוא זה שהיווה עבורו את הראי המושלם, את האספקלריא המדויקת ביותר, את השתקפותו העמוקה והנכונה ביותר!

אם מבקש אתה לראות גם את **האמצעים** - עליך להתבונן בר' שמואל ובעבודותיו שאין דומה להן, אך אם ביקשת לראות את **סיבתם** הראשונית ו**תכליתם** הסופית של כל אותם אמצעים, את מה שהוליד אותם ואת מה שרק אליהם הם מובילים ומכוונים - הרי ר' שמעון לפניך! ההתגלמות המושלמת של "היהודי הפשוט" האמיתי!

מנקודת מבט זו, ממש באותו אופן בו שמענו כיצד מרוממים הבנים לראש הפינה דווקא את

אם לסכם במשפט קצר אחד את כל אוצרות החינוך שקיבלנו מאבינו ע"ה לאורך כל שנות חיינו בצלו, במישרין ובעקיפין, בפירוש וברמז, במילים ובשתיקה - קובעים הבנים חד-משמעית פה אחד - נאמר זאת כך: "יהדות פשוטה" ו"חסידות ברסלב" אינם שני דברים הנזקקים זה לזה או המשלימים זה את זה, הם אינם שניים כלל, הם דבר אחד לגמרי! להיות "חסיד ברסלב" זה להיות "יהודי פשוט"! כל ההשגות והתורות הגבוהות של רבינו, כל הדעת וכל העצות, הכל כאשר לכל הם דרכים ונתיבות להאיר ולהחיות ולעורר ולחזק ולחדש את נקודת היהדות! לעשות אותנו יהודים אמיתיים!

כעת כבר סלולה הדרך כולה אל מחוז החפץ שלמענו התכנסנו.

ר' שמעון שעוד משחר טל ילדותו ובחרותו כבר ניכרו בו היטב מידותיו התרומיות שבשנים המאוחרות יותר הפעיימו כל כך את כל סביבתו: האמת והחסד, התום והטוהר, הרצינות ויראת השמיים, ההישמרות מן החטא וההתמסרות המלאה לעבודת ה'; ר' שמעון זה היה בעצם השעווה הרכה והנוחה, הכנועה והממושמת, שהתעצבה בקלות לצורת החותם של פנימיותו העמוקה ביותר של ר' שמואל: היהדות הפשוטה!

שהרילית מאן דפליגכי למרות הפרטים המשותפים לאב ולבן באופן שלא מאפשר להתעלם מהדמיון שביניהם, כמו עצימת העיניים המוחלטת, הענווה והשפלות, החמלה והרגישות, ועוד ועוד, הרי

ר' יעקב לייב: עד כמה נפלאה היא העובדה שעד לפני שנים ספורות בלבד אף אחד לא העלה כלל על דעתו לקרוא לר' שמעון "ר' שמעון". הכתלים והמבואות וגרמי המדרגות במרחבי השול היו מהדהדים בכל עת מצוא מקריאותיהם התדירות של ילדים, נערים וזקנים: "שמעון, א טלית...", "שמעון א אנטאך (מגבת)...", "אילו באת והצעת לאי מי מהם לצרף 'רב' ל'שמעון' דגן ולייצר כאן יצירה לשונית חדשה ו'ר' שמעון שפירא" שמה והיית בעיניהם כמתעתע

תמונה נדירה של
ר' שמעון שכירא בנחורחו

תקופת חייו האחרונה של ר' שמואל, הרי שבין ר' שמואל לר' שמעון לא התרחשה כלל וכלל "ירידת הדורות" אלא אדרבה: השלמה יש כאן. סוף מעשה במחשבה תחילה. אור הלבנה כאור החמה.

הדרי מהגליות

לתבנית זו נוצקים אפוא מכאן ואילך עדויותיהם של האחים, זכרונות הוד, רשמים מפעמי נפש והרגשים דקים מן הדקים, חלקם מיטיבים לתאר את החומר הזך של ר' שמעון, את מידות האופי והתכונות הייחודיות שהכשירו אותו עוד משחר ימיו להטמיע בכל הווייתו את אותו חותם; חלקם שופכים אור יקרות על קוויו, זוויותיו ופניו של תמונת החותם עצמו.

כאשר אנחנו פותחים ושואלים מאיזה גיל כבר ניכרו סימני טהרתו ופרישותו של ר' שמעון מהבלי העולם והליכותיו בקודש, האחים נזכרים במעשייה מאלפת אותה שמעו מאחותם הגדולה מרת פראנק, המבוגרת יותר מר' שמעון, שלעיתים מילאה את תפקיד ה"אמא" עבור אחיה ואחיותיה הקטנים יותר.

היה זה כאשר עוד גרו בקטמון והיא אספה פעם את כל הילדים לנסיעה לאזור מאה שערים כדי לרכוש עבורם נעליים חדשות לאחר שהקודמות כבר בלו זה מזמן מיושן בתנאי העוני הקשים בהם חיה המשפחה. במהלך הביקור בחנות ומדידת הנעליים התברר פתאום ששמעון הקטן, שהיה אז ילד בן חמש, נעלם. כאחראית על הילדים יצאה לחפשו ולאחר שעה קלה מצאה אותו מסתתר מתחת לסככה סמוכה כ"בורח מפני הגזירה". "בשביל מה לקנות לי נעליים חדשות?", הוא לא הצליח להבין בגיל שבו כל ילד אחר – ועוד במצב כה מחפיר של מחסור ודוחק – אחוז כולו התרגשות מכף רגל ועד ראש לקראת הזכייה במתנה החדשה והמבריקה. "תקני להם, הם צריכים, אבל אני באמת לא צריך, הנעליים שלי טובות מאד, הם מצוינות..."

את ר' יוסף קדיש, אף הוא מבוגר יותר מר' שמעון, מציפה שאלתנו בגעגועים טמירים. המילים יוצאות מפיו בקצב מדוד, מוקפד, מדויק. בכובד ראש ועם טעם זקנים. ניכר כי הוא בוחר את ההגדרות במשקולת של זהב כשעיניו המלאות ערגה כאילו הפליגו הרחק לאותם ימי קדומים וההתבוננות ותיאור ממצאיה באים כאחד: הוא היה ילד עדין מאד. רוחני מאד. בעל מידות. מאז

ומתמיד.

הוא לא היה ילד שיכלת לראות אותו כועס, או מעליב, או אפילו סתם מתקוטט עם אחד האחים או האחיות או עם כל ילד אחר. זה לא היה שייך. למרות שהיה די שובב ומאד עליז... העדינות שלו היתה משהו שלא רואים. ודאי לא בגילאים כאלה.

ר' יוסף קדיש שם את הדגש על המידות הטובות וטהרת המזג "בין אדם לחבירו", ואילו ר' אהרן, הצעיר מר' שמעון בכשנתיים, מציין בעיקר את מה שהיה "בינו לבין קונו". מאז שאני זוכר אותו כילד קטן, הוא היה רציני וירא שמיים, מתמיד, מברך בכוונה ומתפלל בכוונה ותמיד גם בקול רם. מאוחר יותר, בסביבת גיל הבר מצווה, כבר החל להקפיד באופן מיוחד ביותר על שמירת עיניים. והכל בפשטות ובענווה, בלי להחזיק שום טובה לעצמו, כאילו לא יכול בכלל להיות אחרת שהרי "לכך נוצרנו".

ר' יעקב לייב: מידת הענווה היא כידוע המידה החשובה ביותר בעבודת ה' שמעטים מאד, גם מבין עובדי ה' המופלגים, זוכים אליה בשלימות, אך גם לגבי אותם מעטים מתקיים בדרך כלל פער עצום בין האופן שבו הם תופסים את עצמם לבין סוג היחס שהציבור חש כלפיהם. העָנוּ עשוי להרגיש גוש רפש בעוד סביבתו רואה בו את דמות האדם החשוב ברום המעלה. אך ר' שמעון, לעומת זאת, בעוצם ענוותנותו, גם הצליח "לשכנע" את כל סובביו שהוא אכן עפר ואפר באמת ובתמים,

עם כך וכך כפיות סוכר או לאתר עבורו ספר פלוני מבין הררי הספרים בארון שממול...

ר' נחום דב: האפשרות היחידה "לנצח" את התנהגותו הענוותנית של ר' שמעון היתה רק באמצעות "דחיקתו לפינה" הלכתית מחייבת. הוא היה בורח מכל שמץ של כבוד ופרסום אך נותר חסר אונים במצב בו ההלכה חוסמת את הבריחה. למשל: בשנים המאוחרות יותר, מאן דהו החליט לקנות עבורו את עליית חתן תורה בשמחת תורה ובכך "מילכד" אותו בחיוב על פי דין לקבל את הכיבוד או לחילופין לא פעם קרה שאדם גדול שאין מסרבין לו הכריח אותו לשבת לצדו ב"מזרח" שולחן הכבוד והוא נאלץ לנשוק שפתיים ולקיים את ציוויו של אותו גדול. אך גם כאן התגלתה תושייתו המהירה

כשהוא אורב ומאתר תוך זמן קצר את פתח המילוט המתוחכם: באותה שנה בה הוא נאלץ להתכבד בעליית חתן תורה וכנהוג ליוו אותו לאחר התפילה בשירה ובריקודים הוא התחמק ונכנס לחדר צדדי ונגעל שם עד שווידא כי אחרון המלווים כבר עזב את השטח... כך כאשר הושיבו אותו בעל כרחו במושב מכובד ולאחר דקות בודדות של "ציאה ידי חובה" כבר "התיר לעצמו" לרדת מהבמה ולשוב ולהיבלע בין ההמון.

ר' אברהם, צעיר האחים, מבקש לשייף עד דק את הנקודה הזו. ניכר כי חשוב לו מאד למנוע כאן אי הבנה צפויה שעלולה לפגום בכל העניין: ישנם ענווים, הוא מסביר, ש"לא מרשים" לאחרים לנהוג בהם כבוד, ש"מתנגדים" לכך, ש"מוחים" על כך, ומדובר בכאלו שהם אכן ענווים באמת ובתמים. אצל ר' שמעון כל הסיפור הזה לא התחיל בכלל...

שהוא אכן לא מצדיק שום יחס של כבוד ואפילו המינימלי ביותר, שהוא לא משהו אחר מאשר עוד בלטה ברצפת השול...

בנוהג שבעולם שומרי התורה והמצוות, כל אברך צעיר ואפילו בחור ישיבה שטרם נתמלא זקנו, זוכה באופן טבעי להקדמתה של ההברה "רָב" (כקיצור ל"רבי") לפני הקריאה בשמו. השמטת הקידומת הזו ופנייה ישירה ליהודי מבוגר בשמו הפרטי בלבד, ובמיוחד כאשר מדובר באדם בא בימים שלכל הדעות הינו צדיק וקדוש וחסיד ותלמיד חכם וירא אלוקים מרבים, נחשבת בכל אתר ואתר כהבעה מופגנת של זלזול והשפלה. עד כמה נפלאות היא אם כן העובדה שעד לפני שנים ספורות בלבד אף אחד לא העלה כלל על דעתו לקרוא לר' שמעון "ר' שמעון".

הכתלים והמבואות וגרמי המדרגות במרחבי השול היו מהדהדים בכל עת מצוא מקריאותיהם התדירות של ילדים, נערים וזקנים: "שמעון, א טלית...", "שמעון א אנטאך (מגבת)...", "שמעון, מיץ ענבים...", "שמעון, א טישטאך (מפת שולחן)...", אילו באת והצעת לאי מי מהם לצרף "רָב" ל"שמעון" דנן ולייצר כאן יצירה

לשונית חדשה ו"ר' שמעון שפירא" שמה והיית בעיניהם כמתעתע.

באותו אופן היה זה חיזיון נפרץ לראות אדם בא ומעניק לו סך מעות ל"פדיון" תוך הזכרת שם חולה כלשהו הזקוק לרפואה ולישועה, משמע הוא מחשיב אותו לאיש צדיק שתפילתו עושה פירות, אלא שתוך כדי דיבור אותו אדם עצמו ממשיך ומבקש ממנו, בשיא הטבעיות וללא כל שמץ של הרגשה לא נעימה משום סוג, להכין לו כוס תה

ר' נחום דב: האפשרות היחידה "לנצח" את התנהגותו הענוותנית היתה רק באמצעות "דחיקתו לפינה" הלכתית מחייבת. הוא היה בורח מכל שמץ של כבוד ופרסום אך נותר חסר אונים במצב בו ההלכה חוסמת את הבריחה. אך גם כאן התגלתה תושייתו המהירה כשהוא אורב ומאתר תוך זמן קצר את פתח המילוט המתוחכם...

עם האח הבכור ר' נחמן
שלמה יצחק זצ"ל
ערב ראש השנה באוהב

הוא לא היה צריך "לא להרשות" לכבד או לשבח אותו, הוא כלל לא יכל להעלות על דעתו שיש כאן משהו שיש אפשרות "כן להרשות" אותו או "לא להרשות" אותו... כל מה שקשור ליחס של כבוד פשוט "לא נדבק" עליו מלכתחילה, זה היה עבורו כל כך זר, כל כך לא שייך... מי שלא הכיר אותו באורח בלתי אמצעי לא יבין זאת לעולם.

ר' יעקב לייב: למעשה, גם התואר "גבאי בשול", כפי שכולם זיהו אותו ככזה, אינו מדויק. הוא מעולם לא קיבל עליו תפקיד של "גבאי" באופן רשמי כלשהו, אלא שמתוך כך שהוא שהה יומם ולילה בבית הכנסת ומכיוון שהיה מלא טוב ומלא חסד ומלא מסירות לכל דבר שבקדושה, ממילא התחיל לבצע באופן טבעי את כל מה ששייך בדרך כלל לתפקידיו של גבאי בית כנסת, מסדר את הספרים, את השולחנות והספסלים, מגיש ספר לזה, כוס קפה או פטל לזה, ניגש לפני העמוד...

ר' נחום דב: ר' הירש לייב ליפל ע"ה היה אומר: "איפה שיש חור בבית הכנסת, שמעון סותם אותו..."

ר' יוסף קדיש, המבוגר יותר מבין האחים, מעיר על אחר כי בשונה משלל ההתנהגויות שהוזכרו לגבי כיבוד בית הכנסת ומתפלליו שר' שמעון אכן התחיל בהן מנדיבות לבו ורצונו הטוב ללא שאף אחד אחר מינה אותו לכך, הרי שלהצבתו ב"תפקידו" הקבוע כחזן ושליח ציבור התערב ודחף שותף נוסף: היה זה ר' לוי יצחק בנדר ע"ה שעוד בהיותו של ר' שמעון אברך רך בשנים כל כך אהב לשמוע את קול תפילתו וכל כך העריך את השפעתה המבורכת על המתפללים שהיה משגר אותו תמידין כסדרן אל העמוד.

הצלילה אחורה אל שנותיו הצעירות של ר' שמעון מעוררות אצל ר' נחום דב זכרונות נעורים שמספקות עבורנו הצצות נדירות ומפעימות נפש ל"שמעון" שלפני שנות דור: על ר' שמעון אפשר בהחלט לומר שמיום עמדו על דעתו לא עבר עליו חצות לילה בשינה אך למרות העקשנות שלו לאורך כל ימי חייו לקיומה של עבודה לא קלה זו הוא במקביל גם לא הסכים לוותר על קיומה של עצה נוספת של רבינו: התבודדות בשדה!

מכיוון שהקפדתו המופלגת על שמירת עינו "כלאה" אותו מרצון בין כותלי השול והבית בלבד כך שלא יכל לצאת ברגליו דרך רחובות העיר לשעת התבודדות בשדה בעת חצות לילה, הרי

שלמרות

שהדבר בא על חשבון שעות השינה המתבקשות בחלק זה של הלילה הוא שש כמוצא שלל רב על ההזדמנות שנקרתה לפניו כאשר ר' נחמן קנלסקי ז"ל ("נחמן רוסישער") החל לארגן, מדי לילה אחרי תפילת ערבית ולאורך כמה שנים, נסיעה אל היער הגדול שהתפרש אז מאזור ההר שנקרא היום "הר חוצבים" ועד להרים שעליהם נוסדו מאוחר יותר שכונת רמת שלמה ושכונות רמות שהיו אז בראשית תהליך בנייתם.

ר' נחום דב, שכבחור צעיר היה מצטרף לנסיעה הלילית הזו בה השתתפו בין היתר באורח קבע ר' נחמן קנלסקי עצמו ושיבלחט"א הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א, נזכר כיצד היה ר' שמעון נוהג להיכנס עמוק מאד אל תוככי היער החשוך (השטח הפתוח היחיד ברחבי העולם בו יכל היה להלך עם שני עיניים פקוחות לרווחה...) כשמרחוק נשמעות זעקותיו המחרידות, קולי קולות! קולי קולות!

ההתייחסות האגבית הזו לשמירת העיניים של ר' שמעון לא מותירה את ר' אהרן אדיש: על מי עוד אפשר לומר בבטחה שמאז היותו לאיש לא נכנס אי פעם לחנות כלשהי או אפילו רק למכולת?! לפחות מאז חתונתו, קובע ר' אהרן ללא כל פקפוק, ר' שמעון לא ביקר אף פעם בשום מקום מהסוג הזה! גם אצל האבא ע"ה היה כך, אני זוכר שבעל חנות המכולת הסמוכה לביתנו אמר לי פעם בסקרנות מהולה בטרוריה: אמא שלך מגיעה לכאן לערוך קניות, גם אתה ואחרים מאחיק לפעמים מגיעים, אבל מדוע אביך לא דורך פה אף פעם?...

יתרה מזו - מוסיף ר' אהרן ומחדד - האבא ע"ה היה שומר על קדושת עינו בתכלית, וכך, עם עצימת עיניים כמעט מוחלטת, היה נוסע מדי יום

נהג כזה היה יוצא לבדו לרחוב, כשעיניו עצומות כמעט לחלוטין ואף מכוסות בידו, וממש כמו עיוור המגשש בכתלים היה עושה את דרכו לביתו בסמטאות עקלקלות העוקפות את הרחובות הראשיים וכפי שסיפר זה עתה ר' נחום דב. בכל אופן, את הדרך חזרה מביתו לשול למחרת, היה תמיד מקדים לעשות הרבה לפני עלות השחר כשהדרכים ריקים ושוממים באין נפש חיה. את ההזדמנות הזו היה מנצל גם להליכה למקווה.

ר' יעקב לייב: וכל דרכי הקדושה והטהרה העצומים האלו בהם התהלך עשרות בשנים הרי מעוררים ביתר שאת ועוז את ההתפעלות מהשילוב הבלתי מצוי של "בין אדם למקום" ו"בין אדם לחבירו". כל אלו שהגיעו לנחם התייחסו לכך בצורה כזו או אחרת. היו ששאלו מה משניהם היה מרכזי אצלו יותר, לכשלעצמי הרגשתי תמיד שה"בין אדם לחבירו" שלו בעצם

כיסה והסתיר את העבודות הגבוהות שלו "בין אדם למקום". הוא היה כל כך רחום וחונן ונותן וטוב לכל ונגיש וזמין לכל אחד ואחד בכל עת ובכל שעה בכזו הקרבה ובכזו התמסרות עד שב"ה"לך ילך" הזה שלו כאילו טשטש

והעלים לגמרי את דמות האיש הקדוש הדבק כולו בקב"ה שמצוי מתחת לכל אלו.

ר' נחום דב: רצון ה'! זהו הדבר היחיד שעמד מול עיניו, לא משנה אם "בין אדם לחבירו" או "בין אדם למקום".

הרבה פעמים גם היו באים שניהם כאחד. מישהו סיפר לי שכבחור שלא נולד במשפחה ברסלבית, וממילא לא היה ברשותו זוג תפילין דרבינו-תם החל מגיל הבר מצווה כמנהג ברסלב, פנה פעם אחרי תפילת שחרית לר' שמעון, כגבאי בית הכנסת, והביע בפניו את רצונו להניח כעת תפילין אלו למספר דקות. ר' שמעון הזדרז כמובן לספק לו על אתר את מבוקשו אך כאן לא מסתיים הסיפור. צורך זה של הבחור, שהיה מתפלל באופן קבוע בשול, נצרב מאז והלאה בזכרונו של ר' שמעון ומאותו בוקר ועד למועד חתונתו של הבחור - אז נרכש עבורו זוג התפילין הנוסף כמנהג כל ישראל - היה דואג להמציא לו, בוקר בוקר, תפילין דר"ת!

אחרי התפילה והולך רגלי מדי ליל שבת לכותל המערבי, נוסע מפעם לפעם לקבר דוד המלך בהר ציון, ואף למירון ולשאר מקומות הקדושים בגליל, אבל ר' שמעון מידה אחרת היתה בו: "פה אשב כי איזיתיה"... מלבד השול, בית האבא ע"ה הסמוך לו, ביתו, מקווה הטהרה, כמעט ולא יצא לשום מקום. הוא לא היה מתלווה לאבא ע"ה בנסיעותיו או הליכותיו לכותל המערבי לא בחול ולא בשבת, בשנים מאוחרות יותר לא נסע למירון אפילו לל"ג בעומר, מלבד יוצאים מן הכלל יחידים אלו: הנסיעה לאומן לימי ראש השנה, נסיעה למירון מדי שנה בשנה בעשרת ימי תשובה ובשבת חנוכה, ושנה אחת בה ערך "חלאקה" לאחד מבניו וגם זאת רק לאחר שסדרו עבורו אפשרות להגיע במכונית עד לפתח הציון, הכל מתוך ההקפדה העצומה על שמירת עיניים עד הקצה האחרון ממש!

ר' נחום דב: היותקופות שבהם היה שוהה כל השבוע בשול ויושן בבית האבא ע"ה, רק לסעודת ליל שבת היה חוזר לביתו שהיה אז ברחוב רבינו גרשום (לפני שעבר לגור בסמטה הצרה הצמודה מרחק פסיעה ומחצה לפתח האחורי של השול). את סעודת

הבוקר כבר היה אוכל בבית האבא ע"ה. היתה תקופה שבה היה חוזר גם בצפרא דשבתא לביתו ואז היה מזמין אותי לסעודה, כנראה כדי שאתלווה אליו בדרך, שכן הוא היה נעזר בי בהליכתו שהיתה כמעט בעצימת עיניים מוחלטת וכשהדרך מתארכת בהרבה עקב העדפתו להלך דווקא בסמטאות צדדיות.

ר' מרדכי: גם בתקופות בהן לא היה יושן בבית האבא ע"ה והיה חוזר לביתו מדי ערב, היה עושה זאת אך ורק באחד משלושה אופנים: באותן שנים בהן התקיימה הנסיעה האמורה להתבודדות ביער - הרי שהיה יורד מהרכב, בדרך חזור, היישר אל ביתו, כך שהיה חוסך לחלוטין את המעבר ברחוב; לאחר שבטלה קביעות זו - היה מחזר מדי לילה בלילה, עם סיומה של תפילת ערבית בשול, אחרי בעל רכב כלשהו המתעתד בין-כך לעבור על יד ביתו בכדי שהלה יואיל בטובו לצרף אותו לנסיעה; כאשר לא אסתייעא מילתא למצוא

עם האחים ר' נתן דוד צ'ל ושיבת ציון אר' נחום דב שליט"א

בשיחה בביתו עם האח ר' נתן דוד צ'ל

עם האח ר' יעקב ליב

כדוגמה

למזיגה המושלמת

של הטבה רוחנית וגשמית גם יחד מציג ר' יוסף קדיש את מנהגו של ר' שמעון לאורך השנים לזכות את הרבים בדרכו המיוחדת. הוא היה רוכש בכספו ספרים רבים, בעיקר ספרי הלכה קצרים וספרי מוסר נחוצים תוך מתן עדיפות לעניינים שהעזובה רבה בהם כמו שמירת הלשון, זהירות בעניית אמן, חומר עוון הכעס וכדומה, כשעל הספרים הוא רושם את שמו בתוספת ההודעה כי "מותר להשתמש", ומפזרם על גבי שולחנות בית הכנסת. הוא שם לב שבאופן כזה אנשים נמשכים יותר לפתוח את הספר ולהגות בו מאשר במצב בו הספר משתייך רשמית לספריית בית הכנסת...

על כך מוסיף ר' נחום דב שעוד בהיותו בחור צעיר היה ר' שמעון דוחף לידיו כפעם בפעם ספרי

יום אחד לא מצא אותו ר' שמעון כתמיד בשעת סיום תפילת שחרית, כאשר פגש בו מספר שעות לאחר מכן ניגש ושאל מיד: האם הצלחת כבר להשיג היום תפילין דר"ת?

"בין אדם לחבירו" עד היכן? ר' נחום דב מציג דוגמה מופלאה: לפני שנים רבות, באחד מימי החורף הגשומים, שלח ר' אלעזר אנשין את אחד מילדיו לרכוש לעצמו מעיל בחנות הלבשה הסמוכה לשול. מכורבל במעילו החדש הגיע הילד כדרכו מדי יום לחברת לימוד לילדים שהתקיימה בשול, תלה את המעיל בפרוזדור ונכנס לבית המדרש. בתום הלימוד יצא ונוכח להוותו כי המעיל נעלם ואיננו. הסתובב הילד אנה ואנה כשפניו נפולות ועיניו תרות לכאן ולשם. "מה אתה מחפש?" - שאל ר' שמעון שחלף במקום והלה סיפר בקול מדוכדך את אשר קרהו. ר' שמעון לא היסס לרגע, הוציא מכיסו את מלוא הסכום ותחב לידיו של הילד. "חבל על הזמן היקר, יתכן שילד אחר לקח את שלך בטעות ובינתיים ההורים שלך דואגים לך ובחוף קר, רוץ וקנה לך מעיל חדש ותחזור הביתה בשמחה...". למחרת, כאשר ר' אלעזר ביקש להחזיר את הסכום לא הסכים ר' שמעון לכך בשום אופן: "לא נתתי לו את הכסף בתורת הלואה!" פטר את העניין בחיוך והמשיך בדרכו.

ועוד אחת: מחזה עתיק יומין, מבוקרו של ל"ג בעומר לפני כיובל שנים, שלא יכול להימחק מזכרוננו של ר' נחום דב. שני ילדי חלאקה מתקוטטים זה עם זה ור' שמעון העומד בקרבת מקום מבחין בכך. בשונה מכל האחרים שצפו במאורע ושעבורם היה זה מקרה רגיל ושכיח שחוזר על עצמו בכל עת ובכל מקום בו נפגשים שני זאטוטים עייפים ומבולבלים וממילא לא מעורר שום התעניינות מיוחדת שלא לומר התערבות כלשהי, ר' שמעון לא יכל להמשיך בסדר יומו: הוא השיג על אתר כמות יפה של ממתקים, חילק ביד נדיבה לשניהם, פייס את זה, דיבר על לבו של זה, עד שנתיישרו ההדורים והשלום שב לשכון בין שני המועמדים לגזיזת שערות ראשיהם סמוך ונראה ליום ההולדת השלישי לחייהם...

אלא שר' יעקב לייב לא מבין במה קובעים הסיפורים הנחמדים הללו ברכה לעצמם. סיפורים כאלו על חסד ורחמים לכל יצור חי - הוא אומר - היו ממש בגדר מעשים שבכל יום ויום, ללא שום גוזמא. כל אלו שהיו בקרבתו, אם בשנות חייו המוקדמות ואם בערוב ימיו, יכולים לגולל אינספור סיפורים מסוג זה על הטבה לזולת, הטבה גשמית או הטבה רוחנית. חיים שלמים ברציפות. ללא הפסקה.

לד זקני איש הנדח"ר יעקב מאיר שכטר
של"סיא והנדח"ר משה קרמר שלי"סיא

ואחרון
אחרון חביב,

זיכוי הרבים הגדול ביותר אותו היה ר' שמעון מחולל, לא למרות שלא היה מודע כלל לכך אלא דווקא בגלל אי המודעות המוחלטת הזו: הרהורי התשובה העצומים בהם שטף את כולנו מעבר אל עבר באמצעות תפילותיו הזכות מאין כמותן כשליח ציבור. ר' נחום דב מספר על אברך שאינו חסיד ברסלב שהעיד בפניו כי הוא טורח מדי ערב ראש חודש להגיע לשם כך ממרחקים לתפילת יום-כיפור-קטן בשול. "את כל חיותי הרוחנית במשך כל החודש כולו אני מקבל אך ורק משמיעת קולו של ר' שמעון באמירת ה' הוא האלוקים!".

ר' יעקב לייב: מלבד זיכוי וחיזוק הרבים באופנים ובצורות הללו הוא גם היה מרבה לדבר, עוד מצעירותו, דיבורים פשוטים ביותר של יראת שמיים, עם כל מי שרק יכל, קטן כגדול. אני לא יכול לשכוח כיצד עמד פעם ודיבר עם ילד קטן, ילד כבן עשר, על משמעות המושג תפילה. "עומדים ממש לפני הקב"ה ומדברים אתו, מודים לו ומבקשים ממנו, כמה צריך להתאמץ לכוון בכל מילה, להתגבר על המחשבות האחרות שמסיחות את הדעת ולהתרכז ככל האפשר במה שמוציאים מהפה, הרי עומדים לפני הקב"ה!". ר' שמעון היה אז אברך טרי סמוך לחתונתו או אולי אפילו בחור, ואני הייתי בן גילו של אותו ילד, ומה אומר לכם? הדיבורים האלה שנאמרו בכזו פשיטות וחן של אמת ובכזו שלימות של "מי שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים" נמסכו לעורקיי ומשפיעים עליי עד עצם היום הזה, למרות שעברו מאז יותר מחמישים שנה!

ר' מרדכי: ברבות השנים ובעיקר בשנותיו האחרונות ממש, ככל ששמו הלך והתפרסם ויחידים וקבוצות, רבים מהם מקרב ציבור בעלי התשובה, החלו לפקוד

קודש שונים מהסוג האמור כשהוא מבקש ממנו להניח ספר זה במקום בו אמור להגיע תיכף אדם זה וספר אחר במקום אליו יבוא מיד אדם אחר. הוא כנראה למד במשך הזמן מה מתאים יותר לזה ומה לאחר או באיזו נקודה זקוקים אנשים אלו ואלו להתעוררות וחיזוק, וכך דאג שכשאלו יבואו למקומותיהם ימצאו מולם את הספר הרצוי או הנצרך להם.

אך גם בעניין זה, כמו בכל צעד ושעל אחר של ר' שמעון, היה הכל מחושב ומחושבן במלוא הדקדוק. ר' נחום דב מבדיל בין פעילות כללית להפחת רוח טהרה בסביבה שאכן התבצעה בין היתר באופן האמור לבין מצבים אחרים שכבר תבעו גישות אחרות.

כאשר ר' שמעון הבחין שפלוני עובר בשאט נפש על הלכה באופן שמחייב גערה מיידית, כמו למשל דיבור באמצע חזרת הש"ץ, אי נהיגת כבוד בבית הכנסת, אי הקפדה על לשון נקייה חלילה, וכדומה, הוא היה הראשון להעיר ולגער, ותמיד, לאחר מכן, היה מחפש את הדרך כיצד להפיס את דעתו של הננזף ולהשיב לו את כבודו.

אך כאשר היה מדובר באי מי הלקוי בצורה עמוקה יותר בהתנהגות שלילית מסוימת או מזלזל בהלכה כלשהי באורח קבע באופן שהערה קצרה כבר לא תוכל להשפיע ושכנגדו דא נאמר כי "כשם שמצווה לומר דבר הנשמע כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע" הוא היה מתחכם ויוזם לימוד חברותא עם אותו אחד כשהוא בוחר במיוחד תוכן לימודי כזה שבין שורותיו מובלעים דברי החיזוק וסמי המרפא המכוונים לאותו נושא. ר' נחום דב מסכם בחיור: הוא בעצם טיפל בכל אותם אנשים, בדרך כלל צעירים ממנו בהרבה או אפילו ארחי פרחי, עם אותו סוג של כפפות משי עדינות ומכובדות שעמן דורשת ההלכה לנהוג רק במצב בו אדם "רואה את אביו שעובר על דברי תורה" כשחובת ההפרשה-מאיסור מחד גיסא אמורה לעלות

בקנה אחד עם חובת
כיבוד ומורא האב
מאידך גיסא.

התעוררות וחמימות יהודית בקרב רחוקים.

בכך לא היה שונה מהאבא ע"ה - מסיים ר' מרדכי - שלמרות בריחתו המוחלטת מכבוד ופרסום הרי שכאשר היה הדבר נוגע לזיכוי הרבים לא נמנע גם מלחתום את שמו בקולות-קוראים לצד החשובים שבין זקני אנ"ש או גדולי ישראל שהודפסו והופצו בראש כל חוצות לעיני כל ישראל.

הוא בקטנותו מתחילתו ועד סופו

כלל גדול הוא במעלות הצדיקים והכשרים שחלוקים הם לריבוי עצום של סוגים וסוגי סוגים, לא ראי זה כראי זה. אחד מן החילוקים הבולטים והמובהקים שכביכול חוצים את צדיקי וכשרי כל הדורות לכעין שתי מחנות הוא זה המבדיל בין אלו הספונים לגמרי בתוככי ד' אמות של תורה ועבודה ואין להם שום שיג ושיח עם כלל הציבור לבין אלו העסוקים באופן פעיל ותמידי בהשפעה על ה"עולם": רבנים, מורי הוראה ודייני צדק, ראשי ישיבות, מנהיגי עדה, דרשנים, מגידים, מוכיחים, וכן על זו הדרך.

קיומה והמשכיותה של היהדות זקוקה בוודאי לשני הסוגים גם יחד, אך בעוד והראשונים יכולים להתנהג לאורך כל ימי חייהם בפשטות גמורה כאחד האדם ללא שום בדל של התנשאות כלשהי, הרי שהאחרונים, כפי שלכאורה נגזר מעצם מעמדם ותפקידם, חייבים לאמץ, ולו ברבות הזמן, ואפילו שלא ביודעין ושלא במתכוון, איזושהי מידה ולו זעירה שבזעירות ו"שמינית שבשמינית", של חשיבות, של נכבדות, של הוד ויקר פנימי המקרין החוצה, של הווי מיוחד כלשהו שמרומם אותם, ולו במשהו דמשהו, מכל השאר. כמובן שכאשר אכן מדובר בצדיקים וכשרים אמיתיים הרי שאין כל דופי בכך ובמקרים מיוחדים הדבר אפילו הכרחי ומחוייב המציאות ממש, "כי מאחר שהוא עוסק לגלות כבודו יתברך, בודאי ראוי שיהיה לו כל הכבוד, שיהיה מכבד ומפרסם גדול ויהיה לו ממשלה ונשיאות כדי שיוכל למשל בעולם ולהדריך את ישראל בדרך הקדשה, להאיר

את מעונו בבקשת ברכה או דברי חיזוק, היה מנצל כל מפגש כזה עד תום אך ורק בכדי לזכות את הפונים אליו בקיום מצוות התורה בפשיטות. כאשר הגיע אליו צעיר, היה לכל לראש מתעניין בחביבות האם כבר התחתן. אם התברר שאברך נשוי לפניו הרי שהשאלה הבאה היתה: האם האשה חובשת מטפחת כדרך אמותינו הצנועות בכל הדורות? במידה והתשובה היתה חיובית - היה מעתיר דברי שבח והתחזקות על נחת הרוח הגדולה שגורמים בכך למעלה ועל סגולת הדבר להביא השראת השכינה בבית וברכה והצלחה למשפחה ולילדים. מאידך, כאשר שמע שהאשה לובשת פיאה נכרית - היה מרבה לדבר על הזכות הגדולה שבמעבר לחבישת מטפחת כשתוך כדי הוא גם מנסה כמיטב יכלתו להציע עצות מעשיות, לפי האדם והמצב, כיצד לפעול זאת בדרכי נועם ושלום.

כך כאשר אבות היו מגיעים אליו עם בניהם להנחת תפילין ראשונה. את הסיבה לכך שר' שמעון לא דחה בשתי ידיים ובשאת נפש את ה"כבוד" הזה השמור רק לכאלו הנחשבים לגדולי וצדיקי הדור מסביר ר' מרדכי בכך שעבורו היתה

זו בעצם הזדמנות מצוינת לעורר נער בישראל על ההקפדה ההכרחית הנדרשת להימצאות התפילין במקומם המדויק על הזרוע ועל הראש, על הזהירות שלא להסיח דעת מהם ושלא לדבר עמם דברי חולין, וכהנה וכהנה הלכות "פשוטות"... וכפי שרבים כל כך מעידים, הדברים הללו שיצאו מן הלב הטהור הזה נכנסו עמוק עמוק אל הלבבות ופעלו הרבה יותר מאשר כל דרשת מוסר והתעוררות אחרת.

מסיבה זו גם היה נענה, בניגוד גמור לרצונו ולטבעו, להזמנה לשמש כסנדק בברית מילה, כשלשם כך הוא אף מרחיק נדוד, למרות חולשתו, עד קצה הארץ, פשוטו כמשמעו, ולפעמים אף לכמה בריתות ביום אחד. מכיוון שלרוב היה מדובר בבעלי תשובה שבני משפחתם אמורים להשתתף בשמחה כשלבם פתוח וקשוב, הרי שהוא ראה בכך עוד אפיק להחדיר דרכו מעט

הוא הרך והטוב והכנוע והשפל והעלוב, מתחילתו ועד סופו. רק עליו אפשר בהחלט לומר כי אחיזת המגב והסמרטוט ואחיזת המיקרופון – אחת היא לו. לחלוטין. "מה כאן עומד ומשמש, אף שם עומד ומשמש..."

כך לגבי ה"צורה" וההופעה ולא פחות מכך לגבי ה"חומר" והתוכן. דורנו התברך בחסדי שמיים בשורה של נואמים ומשפיעים המעוררים את הציבור בלב בוער ושפתיים דולקות על תיקון כל ליקוי וגידור כל פירצה, החל מפגעי הטכנולוגיה וכלה במלחמת המצווה נגד חוקי הגיוס לצבא השמד, אך מי מהם לא מצליח להשלים משפט בגלל שהדמעות הבלתי נשלטות לא מפסיקות להתפרץ ולחנוק את גרונו וליטול את מילולו? מי מהם?

לא ניכשל בגוזמא או בשפת תפארת ומליצה אם נאמר כי תיאור דרשותיו של ר' שמעון להעמדת הדת על תילה נע בין: "מילים שנקטעים ללא הרף עם התפרצויות בכי" ל"בכי אחד ארוך שנקטע מדי פעם עם מילים..." כמה קרוב ומחובר לקב"ה צריך להיות כדי לבכות כך כל אימת שהפה מבקש להזכיר את הסכנות הרוחניות האורבות לבחורי ישראל ומפתות אותם לאבד חלילה את קדושתם וטהרתם כבני א-ל חי!

כי זה כל האדם!

כשביקשנו להבין באיזה שלב בחייו התרחש המעבר הזה בין ר' שמעון הנחבא אל הכלים לר' שמעון כדרשן המבוקש ביותר בכל עצרות והפגנות וכינוסי היראים מקרוב ומרחוק – השגנו פנינה יקרה שביקורות שהשתבצה כפתור ופרח עם כל שאר אבני החן שבמחרוזת מרהיבת העין שנגלתה לעינינו עד כה. מתברר שגם כאן לא נסללה הדרך מכוחה של הכרה במעלת זיכוי הרבים למשל, כפי שניתן היה לחשוב מן הסתם, שהרי גם אם הדבר כשלעצמו אכן חשוב לאין ערוך איננו יכולים לצייר כיצד ר' שמעון מסוגל היה בכלל לראות את עצמו כמתאים והגון לכך.

דעת הקדוש בעולם, ובשביל זה היו כמה צדיקים נשיאים ומלכים ומכבדים מאד" (ליקוטי הלכות נטילת ידיים וז).

ובכל זאת, גבוה מעל גבוה ועמוק מני עומק, ישנם יחידי סגולה כאלו שגם כאשר הם נוטלים לידיהם שבט השפעה כזה או אחר – אין הדבר יוצר שום רושם כהוא-זה על שום רובד באישיותם ובאופיים מבית ומחוץ, והריהם נשארים, באופן מוחלט מעבר אל עבר, בדיוק באותה מציאות נפשית של פשטות בה חיו כאשר היו בודדים ואלמונים ולא היה להם דבר וחצי דבר עם כל העולם שמסביב. "מי שמכיר אותי", התבטא רבינו הקדוש, "יכול להעיד שאין בי שום תנועה של גוטער-איד (=רבי

ואדמו"ר)!" (מובא בשיח שרפי קודש גז), "וידוד הוא הקטן, וכי אין אנו יודעים שידוד הוא הקטן? אלא להודיע צדקו של דוד, וידוד היה רעה את צאן אביו ואף על פי שנעשה מלך על ישראל – הוא דוד בקטנו!" (ספרי האזינו כט). ואם חז"ל מייחדים במידה זו את דוד משיח ה', ואם רבינו הקדוש התפאר בכך על פני דור דעה של קדושי עולם עצומים ונוראים, הרי שאין מעלה זו קלת-השגה כלל וכלל.

הכרנו את ר' שמעון מדלג ומקפץ מפניה לפינה בשול כשלרגע הוא

מתכופף עם מגב וסמרטוט ומקרצף את הרצפות ולרגע הוא רץ ומציע כוס תה וזורק מילת עידוד לשבור לב ותמיד פיו לא מפסיק למלל מזמורי תיקון הכללי או "אמירות" קדושות אחרות וכל הווייתו אינה אלא העדר-הוויה וביטול כעפרא דארעא, והכרנו אותו מחזיק במיקרופון מעל במה ונואם בקול חוצב להבות אש מול מאות ואלפים או יושב בשולחן כבוד לצד גדולי ומאורי הדור, וכל אחד ואחד מאתנו יכול להעיד בכל טיפי דם לבו ונפשו כי היה זה אותו ר' שמעון עצמו, מסוליית נעליו ועד משקפיו ומגבעתו, ללא כל שינוי ולו דק מן הדק. "שום תנועה של גוטער-איד!" וכמאמרו האחר והמשלים של רבינו הקדוש "על אנשי שלומנו ... שהכנסתי בהם אמת הרבה יותר מדי!" (חיי מוהר"ן תקלח). הוא הקטן, הוא הפשוט,

מה אם כן הוביל את ר' שמעון למקום הזה שהיה רחוק עבורו כרחוק מערב מ"מזרח"?

דווקא הידור לפני משורת הדין בהלכה "פשוטה" בשולחן ערוך, ולא "פשוטה" בלבד אלא אפילו עזובה ומוזנחת וכזו שרוב הבריות דשין בעקבן כאילו כלל לא מודעים לקיומה!

מהי אותה הלכה שהתנערה כאן מעפרה וקמה וגילגלה זכות כל כך עצומה של דברי אלוקים חיים מלב טהור וזך להחיות עם רב לדורי דורות?

שולחן ערוך, יורה דעה, סימן רמ, סעיף כב: "חַיֵּב אָדָם בְּכָבוֹד אָחִיו הַגָּדוֹל!"

(וכפשוט לשון הקיצור שולחן ערוך, סימן קמז סעיף כ, שכוונת הדברים היא לכל אחד הגדול ממנו ולא דווקא לגדול האחים).

ומעשה שהיה כך היה. בנו בכורו של אחד האחים הגדולים, ר' יוסף קדיש, הלוא הוא ר' יהודה צבי, נמנה על מייסדיה ומקימיה של ישיבת "אהבת משה", ישיבה ששמה לה למטרה להנחיל את דרכה של ברסלב לדוברי לשון הקודש כשהיא פותחת את שעריה לבני עדות המזרח ובני משפחות בעלי התשובה. יחד עם שאר אנשי הצוות החינוכי השקיע ר' יהודה צבי את כל כשרונותיו ומרצו להצלחת הישיבה וכעבור שנה בלבד כבר זכה לקצור פירות מתוקים בדמות עשרות בחורים שעשו חיל בתלמודם ועמדו בכור המבחן על המסכת הנלמדת. כדי לתת כבוד לתורה ועידוד ללומדיה יזמה הנהלת הישיבה מעמד חלוקת פרסים בהשתתפות רבנים חשובים. ר' יהודה צבי, שהכיר מקרוב את השפעתו הרוחנית העצומה של דודו וחפץ להעניק לתלמידיו זריקת חיזוק מקורית שרישומה לא יתפוגג לאורך ימים - החליט לנסות לחולל את הבלתי ייאמן ולהזמין את ר' שמעון לשאת דברים.

וכאן נכונה לר' יהודה צבי תדהמה מטלטלת.

ברגעים הראשונים הביע ר' שמעון סירוב נחרץ נוכח ההצעה המוזרה כל כך, אך כאשר ר' יהודה צבי לא הרפה הוא השתומם לגלות איזה שיקול מכריע כאן עבור ר' שמעון את הכף ומאיזה כיוון לא צפוי צמחה לו הישועה: "מכיוון שאביך הוא אחי הגדול שאני חייב בכבודו", הפתיע ר' שמעון, "אני רואה את עצמי מחויב למלאות את בקשתך..."

כך משתזרים להם יחד בחייו של ר' שמעון עבודות הקודש הגדולות ביותר יחד עם הסעיפים הקטנים והנשכחים ביותר, כשלא רק שהאחד לא דוחק

את

האחר אלא אדרבה

ואדרבה: קטן וגדול שם הוא! ההתלהבות הגדולה מעוררת ליתר זהירות ודקדוק בכל פרט ופרט ואותם פרטים קטנים שבקטנים הם הם הגחלים הלוחשות המלבות ומעצימות יותר ויותר את האש הבוערת עד לב השמים וחוזר חלילה.

שילוב מופלא זה של קדושת קודש קדשים יחד עם תמימות שבתמימות ופשיטות שבפשיטות - הוא זה שמעניק לנו עם סיומה של שיחה היסטורית זו מפת דרכים בהירה, כלי נשק משוכללים למלחמה הגדולה וצידה לדרך לשובע. אין זו עוד שיחת הילולים ותשבחות על נפטר הגבוה מכולנו משכמו ומעלה בכמה וכמה קומות ועולמות שעם סיומה אין היא מותירה ביד משתתפיה מאומה מלבד תחושה חמוצה בלב של "ושם ראינו את הנפילים בני הענק... ונהי בעינינו כחגבים" בצירוף הפטרת איחול יבש מן השפה ולחוץ על כך ש"זכותו תגן עלינו": אם כל "זכותו" של ר' שמעון אינה אלא היותו יהודי פשוט בתכלית הפשטות, הרי שגם אנו כולנו, כל אחד ואחד לפום דרגא דיליה, יכולים, בכל זמן ובכל מקום ומצב, לצאת לאותה דרך ממש.

"וְזֶהוּ (קהלת יב ג): 'סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת הָאֱלֹקִים יֵרָא וְאֶת מַצּוֹתָיו שְׁמוֹר' - שְׁזֶהוּ בְּחִינַת תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, לִירְאָה אֶת ה' וּלְקַיֵּם מַצּוֹתָיו בְּעֶבְדָּא וְכוּ' בְּפְשִׁיטוּת, 'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם' - הֵינּוּ כִּי זֶה יָכוֹל כָּל אָדָם לְקַיֵּם!" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב תורה יט). "שְׁהִתְוָרָה לֹא נִתְּנָה לְאֵלּוּ לְבַד אוֹ לְאֵלּוּ לְבַד, רַק לְכֻלָּם נִתְּנָה, לְגִדּוּלִים וְקִטְנִים וּלְבִינּוֹנִים, בְּאִיזָה דְּרָגָא שֶׁהוּא!" (ליקוטי הלכות שילוח הקד ד ג).

אנו יוצאים מהשיחה כשניחוחות גן עדן מכים באפינו וכאילו מארבע רוחות השמיים עולה ומדהדד כעת קולו המוכר של ר' שמעון, הזך והאדיר, הטהור והצלול, החד והנוקב, כמימים ימימה: יתגדל ויתקדש שמיא רבא! ■

בעוד כולנו עטופים באבל ויגון יחד עם כלל חסידי ברסלב ויראי השם די בכל אתר ואתר על פטירתו של אחינו הגדול ר' שמעון ישראל זצ"ל, הגיעה לאזנינו השמועה על הניסיון הנואל של הני אינשי להציג את אחינו הגדול זצ"ל בראש כל חוצות כאילו בימיו האחרונים שלח מיוזמתו לבקש סליחה ממנהיג שובו בנים שכבר הוקע לעין השמש - על ידי כל בתי הדין החשובים בישראל ועל ידי אחינו הגדול עצמו בחתימתו יחד עם כל זקני וחשובי אנ"ש - כחוטא ומחטיא בחמורות שבחמורות שחובה להתרחק ולהרחיק ממנו.

לא עת לחשות ואנו מוצאים עצמנו מחויבים להודיע בשער בת רבים את אשר ראינו עין בעין ושמענו מפיו בפירוש פעמים רבות כיצד התנגד בכל תוקף ועוז ללא שום פשרות לאותו האיש, ומאז התבררו לו פרטי הדברים לאשורם פעל בכל עת מצוא אם בגלוי ואם בסתר כדי להרחיק ממנו וכמה פעמים הביע בפנינו את שמחתו כאשר נודע לו על מי שפקח את עיניו והתנתק משם, וגם זה גרם לו ללכת מהקיבוץ הקדוש בקלויז ביחד עם עוד חלק מחשובי אנ"ש וליסד מנין לבד כדי להתבדל מאותו האיש וכו', וכן היה כל פעם שהגיע אותו האיש ואנשיו בכוח הזרוע לבית הכנסת הגדול במא"ש העדיף אחינו זצ"ל להתפלל במקומות אחרים, וזעק על זה במר נפשו כידוע.

לגבי הפתק המתפרסם ע"י אנשי אותו האיש, אין לנו אלא להבהיר את מה שאמור להיות ברור ופשוט לכל בר דעת.

א. מאמיני אותו האיש מוחזקים לדאבונינו מאז ומתמיד לזי"פנים ויתכן מאד שהפתק לא נכתב כלל על ידו.

ב. גם לו יצויר שאין הפתק מזוייף ידוע לנו בעליל שהם התאמצו במשך השנים פעם אחר פעם להוציא ממנו באיומים ותחבולות שונות גילוי דעת כלשהו לטובת אותו האיש או נכונות להיפגש עמו וכדומה, אך אעפ"כ נתקלו בחומה בצורה מצידו. לדאבון לב כאשר היה מוטל על ערש דווי במצב קשה ביותר סמוך מאד לפטירתו ניצלו את מצוקתו והחלו שוב ושוב לסור למעונו ולהלחיצו, ואולי באופן כזה שכוחותיו לא עמדו לו להתחמק מהם עלה בידם להפיק את זממם ויצא העגל הזה שאין לו שום ערך ותוקף כלל.

ג. בכל אופן אין בתוכן פתק זה שום משמעות של חזרה כלשהי מעמדתו הברורה נגד אותו האיש שאינה אלא זו שפורסמה שחור ע"ג לבן במכתב המחאה האדירה נגד אותו האיש ומאמיניו שנכתב ונחתם ע"י כלל זקני וחשובי אנ"ש ושאליה צירף את חתימתו ושב ומאשר אותה בפיו כמה פעמים וכפי שתועד ופורסם: "חובה עלינו להודיע לרבים כי האיש הנ"ל הינו מכשול נורא ואיום לכלל ישראל ושומר נפשו טהרתו ואמונתו יתרחק ממנו כבורח מפני האש וירחיק בני ביתו וכל השומעים לקולו מאיש זה ומכל המצדיקים מעשיו".

והשי"ת יעזור שזכותו וזכות אבינו מורינו זצ"ל יעמוד לעם ישראל שינצלו מכל פגעי הדור שעל זה בכו תמיד, ונזכה כולנו ללכת בדרך רביה"ק בקיום התורה והמצוות ולעבוד את השי"ת בתמימות ופשיטות באהבה ואחוה וריעות בהתחדשות ובשמחה כמו שראינו אצל אחינו זצ"ל וניוושע בישועת עולמים וילמדו תועים בינה בזכות כל הצדיקים ובזכות רביה"ק מוהר"ן זצ"ל שאנו נקראים על שמו אמן

יעקב ליב שפירא נחום דב שפירא אהרן שפירא מרדכי שפירא
גם אני מצטרף לדברי אחי הגדולים ממני אברהם שפירא

שפת אמת בכז לעצד

אחיו של ר' שמעון
שפירא נמכתב גלוי
לאחינו כל בית ישראל

מהיכן כוח ההתחדשות הבלתי נתפסת הזו? כיצד אתה מסוגל לגשת לכל תפילה, לכל קדיש, לכל ברוך-הוא-וברוך-שמו ולכל אמן ואמן, בלהט שכזה המאגד את כל רמ"ח איבריך ושס"ה גידים לחטיבה ומקשה אחת של השתוקקות ודבקות כאילו לא אמרת ולא שמעת את המילים הללו מימך?

מהיכן המאגר הבלתי נדלה הזה של דמעות ערגה וכיסופים הנשפכות ונשפכות מאין הפוגות לא יום ולא יומיים ולא חודש ולא חודשיים אלא שנים על גבי שנים ללא הפסקה?

מהיכן יראת השמים הבלתי מצויה והבלתי מוכרת הזו, פחד האלוקים הנורא הזה בכל עת ובכל רגע גם תוך כדי שיחת חולין ועיסוק בדברים של מה בכך?

מהיכן השמחה שאין לה קץ שהפכה אף את פסיעותיך הרגילות למעין ריקוד תמידי ואת נוכחותך בלבד למגדל מפיץ אור של עליזות מדבקות?

מהיכן נובטת וצומחת לה כזו ענווה ושפלות? כזו פשטות? כזו אמת?